

”KIRJASTOSSA ON KIVAA”

Pienryhmä- ja yleisopetuksen luokkien yhteistä toimintaa kotkalaisen Mussalon koulun kirjastossa

Hanna-Mari Leikman

opinnäytetyö, kevät 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä

Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Hanna-Mari Leikman. "Kirjastossa on kivaa", Pienryhmä- ja yleisopetuksen luokkien yhteistä toimintaa kotkalaisen Mussalon koulun kirjastossa. Järvenpää, kevät 2011, 92 s. Liitteitä 10.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Järvenpää, sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaali- ja kasvatustieteiden suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK).

Tämä produktio oli työelämälähtöinen. Toiminnan tavoitteena oli lisätä yhteisöllisyyttä pienryhmä- ja yleisopetuksen oppilaiden keskuudessa Mussalon koulussa, Kotkassa. Kirjastossa olevalla toiminnalla oli tarkoitus saada kirjasto tilana hyödynnettyä opetuskäyttöön.

Produktion keskeisinä käsitteinä olivat inkluusio ja sosiaalinen pääoma. Produktio pohjasi kvalitatiiviseen tutkimukseen ja sen yhteen tutkimuslajiin; toimintatutkimukseen. Käytännöstä saatuja kokemuksia tarkasteltiin ja hyödynnettiin koko ajan ja niiden avulla kehitettiin tulevaa toimintaa. Aineiston keruussa käytettiin osallistuvaa havainnointia. Produktion aikana pidettiin tiiviisti päiväkirjaa. Aineiston keruun yhteydessä myös hyödynnettiin toiminnasta saatua suullista sekä kirjallista palautetta. Arviointi toteutettiin prosessiarviointina.

Produktiolla oli yhteisöllisyyttä lisäävä vaikutus pienryhmä- ja yleispuolen oppilaiden keskuudessa. Moni toiminto kehittyi osallistujien toimesta tai toimintoa jatkoyöstettiin, jonka myötä koulun oppilaat keskustelivat ja viihtyivät yhdessä enemmän muidenkin kuin omien luokkalaistensa kanssa. Toiminta-aika ja sen pituus olivat osallistujaystävälliset. Toiminta paransi kirjaston käyttöä tilana huomattavasti. Tila koettiin käytännössä hyväksi ja toimivaksi kyseessä olevalle toiminnalle.

Jatkuvuuden kannalta olisi ollut suotavaa kirjastotoiminnan jatkuminen pidemmän aikaa produktiona, jotta se olisi saanut oman roolinsa koulun arjessa. Kehiteltäessä toimintaa tulisi kiinnittää huomiota markkinointiin ja muiden opettajien motivointiin myös suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä toiminnan sisällön sopivuuteen sekä pienryhmä- että yleispuolen oppilaille.

Avainsanat: inkluusio, sosiaalinen pääoma, yhteisöllisyys, produktio, toimintatutkimus, osallistuva havainnointi, prosessiarviointi.

ABSTRACT

Hanna-Mari Leikman. Fun in the library. Joined activities for small group pupils and mainstream pupils at Mussalo school library in Kotka. Language: Finnish. Järvenpää. Spring 2011. 92 p., 10 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

This production is based on working life. One of the main goals was to encourage the sense of community of small group pupils and mainstream pupils at Mussalo school in the city of Kotka. The intention of library activities was to find better ways to put the school library into use as an educational environment.

The fundamental concepts of this production were inclusion and social capital. The production was based on qualitative study and especially on analysis of activity research. All the experience acquired in practice was examined and put into use, so the experiences lead the way for future activities. The survey material was based on an interactive study, and during the survey participant observation was used in gathering information. Spoken and written feedback obtained when collecting the material was also utilized. The method of evaluation was process assessment.

The production increased the sense of community among pupils of small group and mainstream pupils. Many activities were enhanced by the participating pupils, or they were further developed, which led into pupils' interacting and spending more time with pupils outside their own group. The time of the activities as well as the duration were also well perceived. The activity sessions significantly increased the use of the school library. It became evident that the library is an environment well-suited for organizing such activities as well as actual school lessons, too.

It would have been important to have had more time to continue this production in order for the library activities to become part of the school's everyday functions. When developing new working methods, attention should be paid in marketing the idea and motivating the teachers. Also, planning the actions and their contents along with the execution should be carefully thought out to suit both small group pupils and mainstream pupils.

Keywords: production, inclusion, social capital, the sense of community, activity analysis, participant observation, process evaluation.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 "KIRJASTOSSA ON KIVAA" -PRODUKTION TAVOITTEET	8
2.1 Omat ammattitavoitteet	8
3 PRODUKTION YMPÄRISTÖ	10
3.1 Mussalon koulu	10
4 PRODUKTION TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	12
4.1 Inklusio	12
4.2 Sosiaalinen pääoma	14
4.3 Aiemmat tutkimukset ja samankaltaiset produktiot	16
5 KVALITATIIVINEN TUTKIMUS JA OSALLISTUVA HAVAINNOINTI	18
6 PRODUKTION SUUNNITTELUPROSESSI	21
7 PRODUKTION ETENEMINEN MAALISKUU 2010	26
8 KIRJASTOSISUSTUKSEN TEKO	28
8.1 Suunnittelu	28
7.2 Toteutus ja arviointi	28
9 "KOLME PUKKIA" -SADUN TYÖSTÖ	32
9.1 Suunnittelu	32
9.2 Toteutus ja arviointi	32
10 PRODUKTION ETENEMINEN HUHTIKUU 2010	36
11 KIRJAESITTELYT	37
11.1 Toteutus ja arviointi	37
12 KIRJASTORÄPIN TEKO	40
12.1 Suunnittelu	40
12.2 Toteutus ja arviointi	40
13 PRODUKTION ETENEMINEN TOUKOKUU 2010	43
14 HULLUNKURISEN TARINAN TEKO	44
14.1 Alkusuunnittelu	44
14.2 Hullunkurisen tarinan teon eteneminen ja arviointi	45
14.3 Hullunkurisesta tarinasta näytelmäksi	48
15 LORUTTELUT JA RIIMITTELYT	50
15.1 Suunnittelu	50
15.2 Toteutus ja arviointi	50

16 SATUJEN LUKEMINEN.....	53
16.1 Suunnittelu	53
16.2 Toteutus ja arviointi	53
17 KIRJASTORUNOJEN TEKO	56
17.1 Suunnittelu	56
17.2 Toteutus ja arviointi	56
18 PRODUKTION KIRJALLISEN PALAUTTEEN ARVIOINTI	58
19 PRODUKTION PALAUTE HAVAINNOINTIEN KAUTTA	60
20 PRODUKTION PROSESSIN JA TOIMINNAN ARVIOINTI	61
20.1 Osallistumismahdollisuuden ja sen myötä yhteisöllisyyden lisääntymisen arviointi	62
20.2 Kirjastotilan käyttöönoton ja toiminnan jatkumisen arviointi	64
20.3 Oman ammatillisen kasvun arviointi	66
LÄHTEET	68
LIITTEET	71
Liite 1: Kirjastotoiminnan ilmoittautumislomake (yleisopetus)	
Liite 2: Kirjastotoiminnan ilmoittautumislomake (pienryhmäopetus)	
Liite 3: Jatkoilmoittautumislomake (yleisopetus)	
Liite 4: Jatkoilmoittautumislomake (pienryhmäopetus)	
Liite 5: Kirjastoräppi	
Liite 6: Hullunkurinen tarina	
Liite 7: Hullunkurisen tarinan käsikirjoitus	
Liite 8: Kirjastorunot	
Liite 9: Palautelomake	
Liite 10: Mussalon koulun lehden kirjoitus kirjastotoiminnasta	

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyöni Kotkassa, Mussalon koulussa, ”Kirjastossa on kivaa” – produktiosta. Produktion tarkoituksena oli lisätä yhteisöllisyyttä yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaiden välillä koulun arjessa. Tarkoituksena oli tehdä pieniä, arjessa tapahtuvia toimintahetkiä, joihin kaikkien olisi helppo osallistua ja joissa yhdessä tekeminen ja oleminen olisivat pääasia. Jokainen osallistuja olisi tasavertainen muihin osallistujiin nähden. Toiminnan suunnittelulla ja ohjaamisella halusin kehittää omia yhteistyö- ja ohjaustaitoja. Halusin myös jakaa omaa innostuneisuuttani yhteisöllisyysajattelusta.

Opinnäytetyötä valittaessa minua ohjasi se, että Diakin opinnäytetyön odotetaan olevan työelämälähtöistä ja tuottavan myös uusia toimintamalleja kentälle. (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2007, 23.)

Pyyntö yhteisöllisyyden lisäämiseen pienryhmä- ja yleisopetuksen ryhmien välille tuli Mussalon koulun rehtorilta, Juha Voimalta. Pyyntö pohjautui koulun visioon ja strategiaan. Itse olen yhteisöllisyyden arvostaja, joten kyseisen toiminnan aloittaminen oli minulle luontevaa. Produktioni teorioina ovat inklusio ja sosiaalinen pääoma. Tein tutkimustani toimintatutkimuksena ja käytin osallistuvaa havainnointia ja hetkistä saamaani palautetta hyödyksi kehittäessäni toimintaa Produktion aikana. Produktion lopussa hyödynsin keräämääni kokonaispalautetta miettiessäni kehitysehdotuksia kirjastotoiminnalle.

Osallistujat vaikuttivat kirjastossa pidetyn toiminnan toteutumiseen ja kehittymiseen heille sopivaksi ja on näin hyvä esimerkki toimintatutkimuksellisesta prosessista. Toimintakokonaisuuksia voi hyödyntää ideoina tai soveltamalla niitä erilaisille osallistujille sopiviksi. Toiminnan tuotoksia, esimerkiksi kirjastoräppiä (liite 5) tai hullunkurisen tarinan käsikirjoitusta (liite 7) voi käyttää sellaisenaan lasten tai oppilaiden kanssa. Opinnäytetyö on Mussalon koululle hyödyllinen. Koulu voi hyödyntää kirjastotoiminnan avulla saatua tietoa, jota lisää kehittelemällä se saa taas uusia upeita toimintakokonaisuuksia.

Erilaisten ihmisten kohtaaminen, tasa-arvoinen kohtelu ja yhdessä tekeminen luo hedelmällisiä tilanteita koulussa viihtymisen ja siellä oppimisen kannalta. Myös kirjasto voi olla suunniteltu kohtaamispaikka, jossa toiminnan aihekokonaisuuudet voivat olla myös opettavia ja yhteisöllisyyttä lisääviä.

2 ”KIRJASTOSSA ON KIVAA” -PRODUKTION TAVOITTEET

Opinnäytetyöproduktion ”Kirjastossa on kivaa” tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Mussalon koulussa toimintaa, johon yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilailla, joista tarkemmin luvussa 3.1 Mussalon koulu, oli mahdollisuus osallistua joko pienemmissä ryhmissä tai koko luokkana. Toiminnan tarkoituksena oli lisätä yhteisöllisyyttä yleis- ja pienryhmäopetuksen välille. Tarkoitus oli saada erilaiset oppilaat viihtymään keskenään, olemaan toistensa kanssa tekemisissä. Tarkoitus oli saada luotua koulun ilmapiiriin ”me-henkeä”, josta tarkemmin luvussa 4.2 sosiaalinen pääoma. Yksi tavoitteista oli saada koulun uusi kirjasto tehokkaampaan käyttöön hyödyntämällä hyvät tilat myös opetustoimintaan.

Tavoitteena oli kehittää toimintaa, joka voisi tulevaisuudessa toimia ilman tätä produktiota. Sitä varten keräsin kokemukset hyviksi havaituista toiminnoista tiedoksi kaikille, jotta koulu voisi hyödyntää niitä jatkossakin.

2.1 Omat ammattitavoitteet

Kotkan kaupungin koulutuspoliittinen strategia ohjaa kaupungin oppilaitosten työyhteisöjä ja näin ollen myös minua työyhteisön jäsenenä. Koulutusstrategiassa odotetaan työyhteisön jäseniltä ihmissuhdetaitoja ja yhteistyökyvykkyyttä. Heiltä odotetaan myös ammattiosaamisen jatkuvaa kehittämistä. (Kotkan koulutuspoliittinen strategia 2003–2010, 10.) Olin production aikana Mussalon koulussa yleisopetuksen opettajana.

Yhteisöllisyys syntyy ihmisten vuorovaikutuksen tuloksena. Yhteisön jäsenillä on samat tavoitteet ja päämäärät. Jäsenet ovat tietoisia heitä yhdistävästä asiasta ja se tuottaa yhteisöllisyyden tunnetta. (Raina & Haapaniemi 2007, 34.) Asta Rautiainen (2005, 96) selvittää Hämäläisen ajatuksin, että yhteisöllisyys ei väheksy yksilöä, vaan erilaisiin yhteisöihin kuulumisen vaikuttaa ihmisen identiteetin ja persoonallisuuden kehittävästi.

Toisen huomioiminen ei ole itseltä pois, vaan pikemminkin tunteet ja energiat, joita voi kokea vuorovaikutuksessa, ovat voimanlähde. Nämä ajatukset ohjasivat minua kehittämään itseäni ammatillisesti sekä kehittämään kirjastotoimintaa suuntaan, jossa ihmiset toimivat yhteisten arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Olin vapaaehtoisesti hakeutunut tiiminvetäjäksi Mussalon koulussa ja siten kehitystyöryhmän jäseneksi. Kehitysryhmäntehtävistä on tarkemmin kohdassa 3.1 Mussalon koulu, tiiminvetäjän roolista tarkemmin kohdassa 4.2 sosiaalinen pääoma. Halusin kehittää asioita, arvioida ja suunnitella parempaa yhteiseksi hyväksi.

Olen toiminnan ihminen, konkreettisesti tekemällä oppiva, joten opinnäytetyönkin halusin tehdä toiminnallisesti. Ajattelen, että aina voi oppia asioita toiselta ihmiseltä ja että ryhmässä olemisen kasvattaa. Haluan edistää omalla esimerkilläni myönteistä suhtautumista ja sosiaalista kanssakäymistä koulun yleis- ja pienryhmäopetuksen välillä. Otin myös omaksi tavoitteekseni ohjata toimintaa selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta kaikki osallistujat olisivat tietoisia koko ajan siitä, mitä toiminnassa tapahtuu.

3 PRODUKTION YMPÄRISTÖ

3.1 Mussalon koulu

Produktion toimintaympäristö oli Mussalon koulu Kotkassa. Se oli yhdistetty elokuussa 2009 kolmesta eri koulusta. Lukuvuonna 2009–2010 koulussa toimi yleisopetus ja pienryhmäopetus. Yleisopetuksessa opetettiin 16 luokkaa, oppilaat olivat 1.-6. luokkalaisia ja opetus koulussa tapahtui Mussalon koulun oman opetussuunnitelman mukaisesti, siinä opetushallituksen opetussuunnitelma oli pohjana. Mussalon koulu antaa yleisopetuksen oppilaille yleissivistävää koulutusta ja kehittää oppilaiden opiskeluvalmiuksia. (Mussalon koulu/opetussuunnitelma 2007.)

Pienryhmäopetuksessa oli kahdeksan opetusryhmää lukuvuonna 2009–2010. Pienryhmäoppilailla on laaja-alaisia oppimis- ja ymmärtämisvaikeuksia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että heillä on dysfaattisia piirteitä, hahmottamisvaikeuksia, liikuntarajoitteita, epilepsiaa, näön tai kuulon alentumaa, autismia tai autistisia piirteitä. Sen vuoksi he tarvitsevat erityistä tukea oppimiseen, käyttäytymiseen tai elämänhallintaan. (Mussalon koulu/pienryhmät 2007.) Pienryhmissä annetaan luokkamuotoista erityisopetusta 2-vuotisesta esikoulusta 9.luokkaan asti. Oppilaat on sijoitettu ryhmiin iän ja kehitystason mukaan. Luokat ovat yhdysluokkia, joissa enimmäiskoko on perusopetuslain mukainen 8 oppilasta. Opetusta pienryhmissä annetaan aktiivisesti ja tavoitteellisesti joko yksilölle tai ryhmälle. Opetussuunnitelmassa painotetaan oppimis- ja työskentelytapojen oppimista. Opetuksella annetaan taitoja, joilla voi osallistua yhteiskunnan toimintaan. (Mussalon koulu/opetussuunnitelma 2007.)

Mussalon koulun visiossa koulu toimii esimerkkinä yleis- ja pienryhmäopetuksen välisestä yhteistyöstä. Vision mukaan yhteistyössä käytetään hyödyksi voimavaroja laaja-alaisesta osaamisesta ja moniammatillisesta työyhteisöstä. Vision mukaan yhteisöllisyyden kokeminen toimii merkittävänä osana yhteisön työskentelyä. (Mussalon koulu visio ja strategia 2010.)

Mussalon koulun strategian mukaisesti koulun organisaatioita ja toimintatapoja on kehitetty yhteistyötä tukeväksi järjestämällä se tiimiorganisaatioksi (Mussalon koulun visio ja strategia 2010). Tiimeissä oli mukana yleis- ja pienryhmäopetuksen opettajia. Tiimit oli jaettu ikäjaolla siten, että pienten tiimiin kuului 1-2 luokat yleisopetuksesta ja E1-E2-luokka ja E2-2-luokka pienryhmäopetuksesta. Koulussa oli mahdollisuus kahden vuoden pituisen esikoulun suorittamiseen. Välitiimiin kuului 3-4 luokat yleisopetuksesta ja 2-4-luokka ja E2-8-luokka pienryhmäopetuksesta. Isojen tiimiin kuului 5-6-luokat yleisopetuksesta ja E2-8-luokka ja 7-9-luokka pienryhmäopetuksesta.

Mussalon koulussa toimi kehitystyöryhmä, johon tiimien vetäjät kuuluivat. Kehitystyöryhmän tehtävät ovat koulun yleisen johtamisen tukeminen, koulun arjen ja hyvien käytänteiden esiin tuominen, koulun sisäisen tiedotuksen vahvistaminen ja avoimen keskustelukulttuurin edistäminen ja yhteistyömuotojen kehittäminen yleis- ja pienryhmäopetuksen ryhmien välille. (Mussalon koulun visio ja strategia 2010.) Minä olin Mussalon koulussa yksi tiiminvetäjistä ja siten kehitystyöryhmän jäsenistä.

Rehtori ja apulaisrehtori olivat produktion taustatukena. Apulaisrehtori Anja Jyrkilä antoi luvan kysyä itseään apuun tarvittaessa. Hän kertoi olevansa käytettävissä myös suunnitteluapuna. Rehtori Juha Voima teki markkinointityötä kirjastotoiminnan puolesta, etenkin pienryhmäopetuksen puolella, jotta osallistujia saatiin jokaiseen kirjastotoimintaan. Rehtori ja apulaisrehtori kävivät välillä pistäytymässä kirjastossa katsomassa kirjastotoimintaa. Kehitystyöryhmällä oli rooli projektin tukijana ja kehittäjänä. Produktion suurimpana voimavarana suunnitelmissa olivat kollegat, jotka innostuisivat kirjastotoiminnasta ja osallistuisivat suunnitteluun ja toteutukseen kanssani. Käytännössä vain muutamat kollegat, sekä yleis- että pienryhmäopetuksen puolelta, olivat innokkaita auttamaan ja tekemään yhteistyötä, osa jopa suunnittelemaan yhdessä kanssani kirjastotoimintaa.

4 PRODUKTION TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Inklusio

Kirjastoiminnan arvopohjana oli inklusio. Integraation ja inklusiivisen kasvatuksen ideologia ja kehittyminen on ollut seuraavanlaista. Alkuvuosikymmeninä maamme koululaitos ei ollut valmis antamaan lain mukaista opetusta kaikille, vaan osa opetusvelvollisista vapautettiin koulunkäynnistä (laki 1921). Useimmiten vapautus tehtiin oppilaan psyykkisen tai fyysisen vammaisuuden perusteella. Niissä tapauksissa, joissa vammaisuudesta huolimatta oppilas kävi koulua, hän oli erityisopetuksessa. Erillinen erityisopetus palveli poikkeavien oppilaiden tarpeita, mutta teki myös yleisestä opetuksesta häiriöttömän. Näin edettiin aina 1960-luvulle saakka. (Moberg 2001, 34–36.)

Integraatioajattelun voimistumiseen vaikuttivat erilaiset tutkimustulokset. Ne näyttivät toteen, että normaaliluokissa voidaan antaa kehitysvammaisille tehokasta opetusta ja että erityisluokkasijoitus on leimaavaa. Pohjoismaissa erityisopetuksen ja yleisopetuksen yhteensovittamisprosessi on nimitetty integraatioksi 1970-luvulta saakka. Integraatio on pyrkimystä toteuttaa erityiskasvatusta yleisten kasvatuspalveluiden yhteydessä. Idealistisena tavoitteena on yksi yhteinen koulujärjestelmä, joka palvelee kaikkia koulutettavia. Integraatiota on pyritty tavoittelemaan asteittain. Tämä on vaatinut organisaatiomallien pohdintaa ja muutoksia. Innokkaimmat integraatiokannattajat eivät tyytyneet vuosien 1970 ja 1980 ideaalimalleihin, jotka mahdollistivat erilliset erityisympäristöt edelleen. Integraatioajatuksen voimistumisen myötä pohdittiin perimmäisiä ideologisia tavoitteita ja vaadittiin kokonaisvaltaista erityisopetuksen uudelleenarviointia ja täydellisempää erityisopetuksen ja yleisopetuksen sulauttamista. (Moberg 2001, 36–39, 42–43.)

Näin syntyi inklusiivinen ajattelu, joka pohjautuu ajatukseen yhdestä koulusta kaikille. Sen mukaan kaikki käyvät samaa koulua ja kunkin yksilön tarpeet huomioidaan. Inklusiivista koulua koskeva keskustelu ja kirjoittelu voimistuivat 1990-luvulla. Myös aihetta koskeva tieteellinen tutkimus alkoi tuolloin käyntiin.

2000-luvun alussa oltiin vielä kaukana inklusiivisesta koulusta; kaikkia oppilaita arvostavasta ja oppilaiden edellytysten mukaisen yksilöllisen opetuksen antamisesta kaikille yhteisessä koulussa. (Moberg 2001, 43–44, 48.)

Inkluusio on filosofia ja toimintatapa, joka vastustaa syrjintää. Kaikilla on oikeus käydä koulua huolimatta fyysistä, älyllistä, emotionaalista, sosiaalisista tai kielellisistä pulmistaan. Inkluusio laajassa merkityksessään tarkastelee oppilaan ja hänen ympäristönsä vuorovaikutusta ja sitä, miten oppimisen ja osallistumisen esteitä voitaisiin vähentää tai poistaa. Inklusioon liittyy keskeisesti se, että kaikilla on mahdollisuus osallistua tai halutessaan jättää osallistumatta. Inklusioon liittyy myös se, että paikalla olo ei voi olla passiivista. Ajatus siitä, että me kaikki kuulumme johonkin yhteisöön siten, että yhteisöt ovat erilaisia toisiinsa verrattuna, on inklusion ajatuksia. Inklusio pohjautuu siihen, että toimintatavat ja kokemukset voivat muuttaa uskomuksiamme ja arvojamme. Sen tavoitteena on tasa-arvoinen kohtelu, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja ihmisoikeuksien edistäminen sekä yhteisöjen taitojen ja kykyjen kehittäminen yhteiskunnallisesti aktiivisiksi. Inklusioajatusten mukaan oppilaiden tulee saada tarvitsemansa tuki oppimiseen. Sen perusajatuksia on erilaisuuden ymmärtäminen. Oppilaiden erilaisuutta käytetään oppimisen ja opettamisen lähtökohtana. (Väyrynen 2001, 15–23.)

Suunnittelemassani kirjastotoiminnassa ei vain oltu aloillaan ja omissa oloissaan, vaan minä toiminnan vetäjänä innostin osallistumaan ja motivoin mukaan yhdessä tekemiseen. Minulla oli erityisesti tarkoitus ottaa huomioon osallistujat sellaisena kuin he olivat, kohdella heitä tasapuolisesti ja kunnioittavasti. Toiminnan osallistujat olivat erilaisia, mutta kaikki pystyivät oppimaan ja osallistumaan toimintaan.

Kaikki osallistujat olivat Mussalon koululaisia ja toiminnalla oli tarkoitus nostaa yhteishenkeä ja tehdä yhteiseen kirjastoon yhteiseen käyttöön tarkoitettuja asioita esimerkiksi sohvatyyny. Oli tarkoitus tarkastella koko ajan toimintaa ja sen menetelmiä ja soveltaa niitä olosuhteisiin sopiviksi. Toiminnan suunnittelussa ja toimintahetkissä opettaessa hyödynsin oppilaiden ja opettajien yhteistyötä. Toivoin omalla toiminnallani innostavani muita ja saavani heitä huomaamaan, että

yhdessä tekeminen on kivaa ja aina voidaan oppia jotain uutta toisilta. Samoin kuin minulle on käynyt, erilaiset toimintatavat ja eri kokemukset ovat muuttaneet uskomuksiani ja arvojani. Toiminnassa halusin käyttää osallistujien erilaisuutta hyödyksi, löytää heistä pieniä erityisominaisuuksia, jotka toimivat kunkin yksilön rikkautena. Halusin nostaa positiivisia puolia ihmisten erilaisuudesta esille ja näin ollen muuttaa vääristyneitä käsityksiä pienryhmäläisistä. Otin mahdollisuuksien mukaan myös muita aikuisia, opettajia ja avustajia ohjaamaan toimintaa, jotta oppilaat saivat tarvitsemansa tuen toiminnan aikana.

Omalla toiminnallani edistin inklusiivisen ajatusten edistämistä sen hyvien puolien esilletuomisella. Kehittämällä toimintaa, jossa kaikki toimisivat yhdessä tassa-arvoisina yksilöinä yksilöllisistä puutteistaan huolimatta.

4.2 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisen pääoman käsitettä alettiin tarkastella 1990-luvun puolivälistä lähtien, erityisesti Robert D. Putnamin tutkimusten seurauksena (Ruuskanen 2009). Ruuskanen selvittää Putnamin ajatuksin, että sosiaalinen pääoma muun muassa auttaa julkishyödykkeisiin liittyvien ongelmien ratkaisua, helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ja parantaa ihmisten välistä informaation kulkua. Näin se tehostaa yksilöiden tavoitteiden toteutumista ja koko yhteiskunnan toimintakykyä, demokratiaa, taloutta ja hallintoa. Ruuskanen kirjoittaa Ronald Burtin (1992) ajatuksin yksilötason sosiaalisen pääoman olevan yksilön käytössä oleva voimavara, joka tehostaa hänen asemaansa yksilöiden välisessä kilpailussa. Eri-tyisen tärkeää on Burtin mukaan toimijan rakenteellinen verkostoasema. Mitä keskeisempi on toimijan rakenteellinen verkostoasema, sitä enemmän hän kykenee verkostojaan hyödyntämään. Keskeinen asema verkostossa hyödyttää Burtin mukaan toimijaa erityisesti kykynä saavuttaa ja kontrolloida informaatiota. (Ruuskanen 2009.) Sosiaalinen pääoma syntyy ihmisten välisissä toiminnoissa, sosiaalisissa kanssakäymisissä ja niitä ylläpitävissä järjestelmissä (Mäkipeska & Niemelä 2005, 15). Sosiaalisen pääoman määrä riippuu työyhteisöissä heidän historiastaan, organisaation kehittämisestä, erilaisten toimintatapojen omaksumisesta sekä johtajuudesta. Sosiaalista pääomaa ei voi syntyä ilman

ihmisten välisiä suhteita ja verkostoja. Kasvun kannalta arvojen yhtenäisyys on merkittävässä osassa, niin kuin myös luottamus. (Mäkipeska & Niemelä 2005, 16–26.) Sosiaalinen pääoma vahvistaa yksilöiden tavoitteiden toteutumista ja koko yhteisön voimissaan olemista (Ruuskanen 2002, 5).

Sosiaalisesta pääomasta keskusteltaessa nousee esiin ajatus siitä, että luottamukselliset suhdeverkot, naapuriapu ja lähiyhteisön sosiaalinen tuki helpottavat ihmisten toimintaan ja auttavat voimaan hyvin. Ihmisten ovat usein tekemisissä toistensa kanssa ja luottavat toisiinsa, sosiaalinen vuorovaikutus on helpompaa. Sosiaalinen pääoma saa ihmiset ymmärtämään, että he ovat riippuvaisia toisistaan. Se saa ihmiset huomaamaan yhteisössä yksin olemisen olevan vaikeaa. Osallistuessaan yhteiseen toimintaan ihmiset ottavat toisia huomioon huomaamattaan. Sosiaalisella pääomalla on myös informaationkulkua parantava vaikutus. (Ruuskanen 2002, 6.) Koulu voi merkittävästi vaikuttaa oppilaan sosiaalisen pääoman kasvattamiseen yhtenä vahvana osatekijänä hänen elämässä. (Pulkkinen 2002, 210.)

Sosiaalinen pääoma oli tärkeä voimavara kirjastotoiminnalle. Toiminta pyrki sosiaalisten verkostojen tiivistämiseen tutustumisen ja yhdessä olemisen kautta. Mussalon koulua oli alettu muokata tiimiorganisaation mukaisesti. Ajattelin, että sosiaalisen pääoman kasvulle oli tuolloin hyvät mahdollisuudet. Uskoin, että koko työyhteisön sosiaaliseen pääomaan kirjastotoiminnalla oli vaikutuksia. Uskoin, että lisääntyvällä sosiaalisella pääomalla on koko työyhteisön hyvinvointiin vaikuttavuutta. Käytin hyödyksi keskinäisiä suhteitani työyhteisössä. Olin osittain luonut itselleni hyvän sosiaalisen verkoston, koska tein yhteistyötä tiiminvetäjänä monien ihmisten kanssa. Olin työyhteisössä tuttu ja ahkeran ja toimeliaan työntekijän maineen saanut. Ajattelin, että kirjastotoiminnalle siten löytyi luottoa työyhteisöstä ja näin ollen saisin myös osallistujia suunnittelemaan toimintaan. Kyselin mielipiteitä, suunnittelin toimintahetkien osioita yhteistyössä kollegoiden kanssa ja otin palautetta vastaan toiminnasta. Luotin vastavuoroisuuteen kollegoideni kanssa ja molemminpuoliseen hyötyyn vuorovaikutuksessa. Annoin toiminnasta kaiken mahdollisen informaation avoimesti ja rehellisesti ja olin koko ajan vuorovaikutuksessa toimintaan osallistuvien kanssa. Näin ollen toivoin saavani luottamusta vankemmaksi kirjastotoiminnan vetäjänä ja samalla

hyödyntäen myös informaation kulkua työyhteisön sisällä niiden ihmisten parissa, jotka eivät olleet vielä osallistuneet kirjastotoimintaan.

4.3 Aiemmat tutkimukset ja samankaltaiset produktiot

Opetusministeriön ”Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu” –hankkeessa koulun toimintakulttuurilla pyritään vaikuttamaan oppimisympäristön pedagogisiin käytäntöihin. Tärkeää hankkeessa on se, miten aikuinen kohtaa oppilaan ja miten oppilas tulee kuulluksi. Hanke on suunnattu nuorille, ylä-aste- ja lukioikäisille. (Opetusministeriö/koulutus i.a.)

Hankkeessa nuorten osallistuminen koulun toimintaan ilmentää kiinnostusta yhteisten asioiden hoitoon. On arvo sinänsä, että yhteiskunnallisesti suuntautuneet, kouluissa toimivat ryhmät antavat nuorille mahdollisuuden reflektoida kokemuksia ja keskustella niistä. Tällä on usein merkitystä myös koulun ja luokan ilmapiirin kehittymiselle ja sillä on myös vaikutusta toisten auttamiseen laajemminkin yhteiskunnassa. (Opetusministeriö/koulutus i.a.)

Lähin kunta, jossa hanketta pidetään yllä, on Kouvolan kunta. Hankkeen toimesta tehty erilaisia materiaalipaketteja, joita on tilattavissa kouluun. (Opetusministeriö/koulutus i.a.)

Joensuun yliopistosta lehtori Markku Palovaara nostattaa yhteisöllisyyden merkitystä. Hän kirjoittaa lasten ja nuorten sosiaalisen kehityksen turvaamisesta. Hän pohtii artikkelissaan mm. peruskoulun mahdollisuuksia saavuttaa sosiaaliset kasvatustavoitteet nykyisten tutkimustulosten valossa. Markku Palovaara toteaa, että vuoden 2004 opetussuunnitelma mahdollistaa yhteisöllisyyden lisääntymisen. (Palovaara i.a.)

Jyväskylän yliopistosta löytyy paljon pro gradu -tutkimuksia erityisoppilaiden ja yleisopetuksen oppilaiden yhteistyöstä. Sanna Vainio ja Mirja Vuolle ovat tutkineet erityisoppilaiden sosiaalista integroitumista luokkayhteisöön. Tutkimuksessa kuvataan erityisoppilaiden sosiaalista integraatiota, opetusjärjestelyjä, oppi-

laiden välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista asemaa integroidussa luokassa. Koulun ja luokanopettajan asenteella oli suuri merkitys asioille. Opetusjärjestelyillä oli merkittävä osuus oppilaiden vuorovaikutuksen ja sitä kautta tasapuolisen sosiaalisen aseman muodostumiselle. Vuorovaikutus luokkayhteisössä oli suurimmalla osalla aktiivista, vaikka esimerkiksi opetukseen osallistuminen ei. (Vainio, Vuolle 2001.)

Ilona Koski ja Anna Ryytimaa ovat tehneet laadullisen tapaustutkimuksen kahden opettajan yhteistoiminnallisuudesta yleisopetuksen luokan ja pienluokan muodostamassa luokassa. Tutkimuksessa tarkasteltiin yhteistyön hyötyjä opettajan ammatillisuuden kannalta sekä koulun yhteisön ja oppilaiden kannalta. Tapaus pitää sisällään oman työn kehittämisen ryhmien vetäjänä ja yhteisöllisyyttä lisäävän toiminnan. Opettajien välinen tiimityöskentely kehittyi kovasti luokkien yhdistämisen myötä. Tapauksessa oli esillä monenlaisia työryhmiä, pienempiä ja isompia eri aikuislukumäärien kera. Näissä muodoissa otettiin huomioon yksilöllisen opetuksen saanti muillakin kuin erityisoppilailla. (Koski, Ryytimaa 2004.)

5 KVALITATIIVINEN TUTKIMUS JA OSALLISTUVA HAVAINNOINTI

Produktio pohjasi kvalitatiiviseen tutkimukseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyyppisiä ominaisuuksia ovat kokonaisvaltainen tiedon hankinta, ihminen tiedon kerääjänä ja tutkittavien kuulluksi tulemisen mahdollisuus. Tutkimuksen kannalta on tarkoituksenmukaista valita tutkimusjoukko ja edetä tutkimuksessa tutkimussuunnitelman muotoutuessa jatkuvasti. Tutkimustapaukset ovat ainutlaatuisia, aineistojen tulkinta on sen mukaista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 155.)

Oma tutkimukseni oli kokonaisvaltaista; hankin tietoa koko prosessin ajan suunnittelusta arviointiin. Pidin koko produktion ajan päiväkirjaa, johon kirjasin kaikki tapahtumat ja havainnot. Tein havainnoiteja todellisissa tilanteissa ja pohjasin arvioinnin pääasiassa omiin havainnoiteihin ja saamaani palautteeseen. Kohdejoukko oli tarkoituksellisesti valittu ja ainutkertainen. Olin varautunut tutkimussuunnitelman muokkautumiseen, koska halusin ottaa osallistujat suunnitteluun mukaan kuuntelemalla heidän toiveitaan. Hyödynsin produktion aikana päiväkirjamerkintöjä ja muokkasin toimintaa niiden mukaan.

Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi tutkimuslaji, toimintatutkimus, oli produktion luonteeseen osuva. Kuula tiivistää toimintatutkimusprosessiin kuuluvaksi sen, että osallistujat ovat tilanteissa muutosprosessissa ja he osallistuvat tutkimusprosessiin. Toimintatutkimus suuntautuu käytäntöön ja siellä johonkin asiaan, jota halutaan parantaa. Tutkimus elää suunnittelun, toteutuksen ja arviointien välillä aina välillä palaten edellisiin ja sitten taas edeten seuraavaan. (Kuula 1999, 10–11.) Toimintatutkimukseen sisältyvän tutkijan rooli on aktiivinen. Tutkija on itse mukana toiminnassa tutkittavien kanssa. Tutkijan ja tutkittavien suhteen perustana on yhteistyö ja toiminta tapahtuu yhdessä osallistuen toimintaan. Toimintatutkimuksen tavoitteena on kehittää samanaikaisesti käytäntöä, että ihmisten tietoutta käytännöistä. (Kuula 1999, 13, 65, 218.) Toimintatutkimusprosessissa yhteisen toiminnan ajatellaan aikaansaavan tutkijan ja tutkittavien muuttumisen yhteisen hyvän eteen toimiviksi. Tutkimusprosessiin osallistuvat innostuvat kehittämään toimintaa yhteiseksi hyväksi. He tietoisesti havain-

noivat ja pohtivat mahdollisia kehityskohteita. (Kuula 1999, 150.) Kuula selvittää teoksessaan Carrin ja Kemmisin määritelmää kasvatustieteen toimintatutkimuksesta edellyttäen, että tiedetään miksi toimintatutkimusta tehdään ja miten kohteena oleva siihen sisältyy. Toiminnan tulisi nostaa toimijoiden näkökulma esiin ja kehittää ja viedä muutosta eteenpäin sosiaalisessa tietoudessa. Toimintatutkimuksen tulee olla osana yhteiskunnallista todellisuutta, millä perustellaan toiminta osaksi yhteiskunnallista muutosta. Toimintatutkimuksessa on tavallista, että tutkija jättää tutkimustulosten käytön ja muutoksen mahdollisuuden avoimeksi. Toimintatutkimuksellisilla kehittämishankkeilla voidaan synnyttää toiminnan kautta uudenlaista tietoa, jota voidaan hyödyntää uusia käytäntöjä kehitellessä. (Kuula 1999, 69, 219.)

Aineistonkeruuna käytin osallistuvaa havainnointia. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu toimintaan tutkimuskohteensa ehdoilla ja sen osallistujien kanssa yhdessä tehden. Kohdistetussa havainnoinnissa on kyse siitä, että tutkija osallistuu tutkimuskohteen arkeen, mutta kohdistaa havainnoinnin johonkin yksittäiseen osaan arjessa. Osallistuva havainnointi vaatii yhteisöön sisäänpääsyn tutkijalta. Tutkijalla täytyy olla sosiaalisia suhteita ja jonkinlaisia verkostoja tutkijan ja tutkittavien välillä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 205.)

Osallistuvan havainnoinnin kannalta oli hyvä, että olin kyseisen kouluyhteisön jäsen. Minulla oli jo olemassa merkittäviä sosiaalisia suhteita, koska olin ollut sekä yleis- että pienryhmäopetuksen työtehtävissä. Näin ollen pystyin käyttämään hyödyksi sosiaalisia suhteitani myös toiminnan aikana. Avainhenkilöiksi toiminnalle ajattelin rehtorin ja apulaisrehtorin, joilla oli yhteisön tuntemus ja näin ollen he pystyivät auttamaan luottamuksen herättämisessä minun järjestämälle toiminnalle. Pyrin järjestämälläni kirjastoiminnalla siihen, että ihmiset ymmärtäisivät paremmin yhteisöllisyyden merkityksen. Pyrin myös lisäämään yhteisöllisyyttä yleis- ja pienryhmäopetuksen välillä. Muutosprosessi oli käynnissä koulussa, koska se oli yhdistetty kolmesta eri koulusta yhdeksi isoksi kouluksi. Ajattelin, että oli hyvä aika tehdä yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa. Tarkoitus oli työskennellä toimintaan osallistuvien kanssa, niin suunnittelun kuin toteuttamisen ja arvioinnin osalta. Toivoin, että saan työyhteisöjen jäseniä mukaan kehittämiseen. Yritin saada toimintaan osallistujat itse aktiiviseksi yhteisön

jäseniksi, jotka itse omalla aktiivisuudellaan lisäävät yhteisöllisyyttä jatkossakin. Ei ollut tarkoitus ratkaista yksilöllisiä ongelmia, vaan lisätä toiminnalla yhteisön hyvinvointia. Tavoitteena oli kirjata toiminnasta saamani palaute päiväkirjaan ja hyödyntää tietoja kehiteltäessä toimintaa.

6 PRODUKTION SUUNNITTELUPROSESSI

Aloitin sosionomiopinnot muunto-opiskelijana tammikuussa 2010. Sosiaalikasvattajataustani vuoksi sain paljon opintokokonaisuuksia hyväksiluetuksi, joten opinnäytetyön miettiminen alkoi tammikuun 2010 lopussa. Helmikuun 17. päivä kävin esittelemässä ideapaperini. Idea otettiin innolla ja uteliaisuudella vastaan, sain paljon hyvää palautetta ja sitä kautta paljon intoa ryhtyä suunnittelemaan produktiota.

Silloisen työpaikkani Mussalon koulun rehtorilta olin saanut pyynnön yhteisöllisyyttä lisäävän toiminnan järjestämisestä koulussa. Olin myös kehitystyöryhmäkokouksien kautta saanut tiedon, että yhteistyö yleis- ja pienryhmäopetuksen välillä koetaan toimivana, kun se on pieniä arkeen sisältyviä hetkiä, joihin on helppo osallistua halutessaan. Isot joukkotapahtumat koettiin ahdistaviksi. Halusin tehdä opinnäytetyöni produktiona toiminnallisuuden vuoksi, joten lähdin suunnittelemaan ja ideoimaan jotain toimintaa, jossa Mussalon koulun yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaat kohtaisivat. Koin asian tärkeänä ja ajankohtaisena, mutta myös haastavana, koska oli uudesta koulusta kyse.

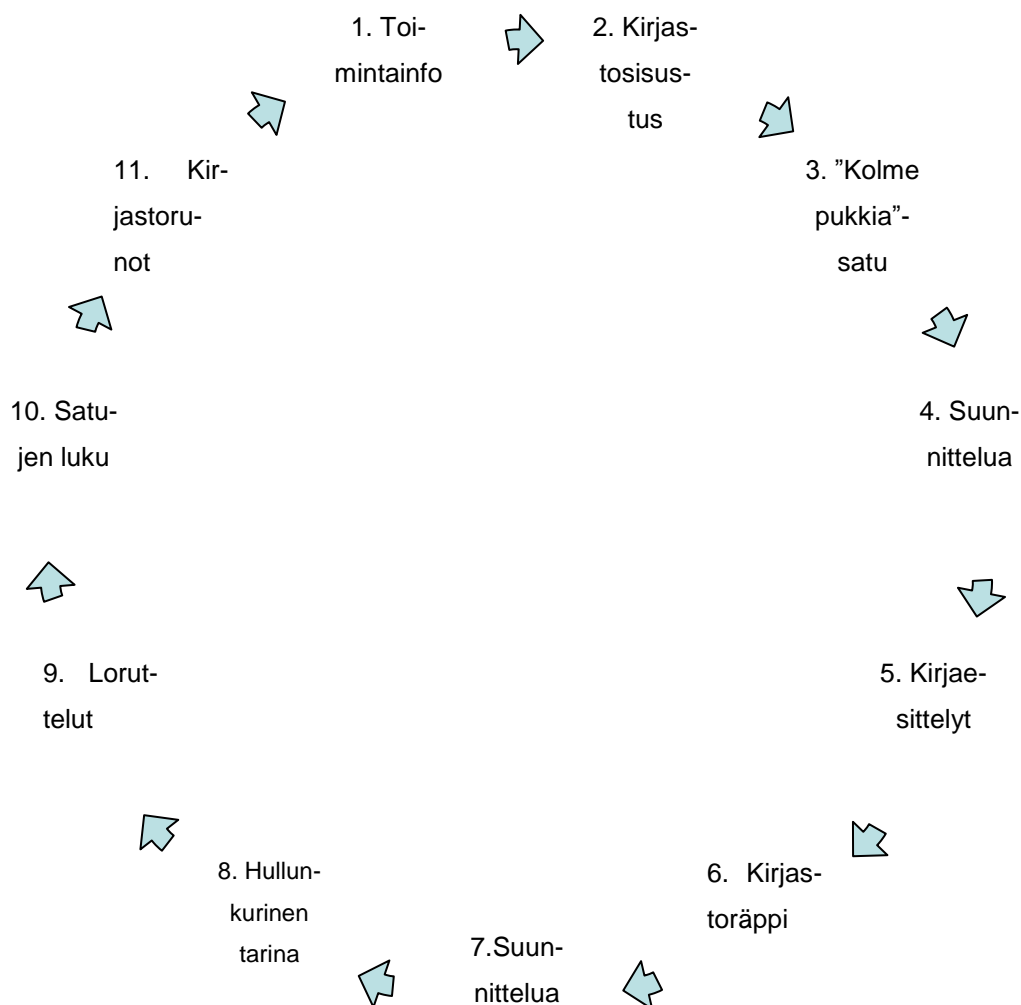
Päädyin monien ideoiden jälkeen suunnittelemaan ja ideoimaan koulun yhteiseen kirjastoon toimintaa, jossa yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaat kohtasivat arjessa. Mielestäni kirjasto oli paikkana kaikille yhtä neutraali ja yhtäaikaisesti paikka, johon kaikilla oli lupa tulla. Suunnittelin, että ”Kirjastossa on kivaa”-produktiossa tehdään yhdessä asioita tutustuen samalla toisiin oppilaisiin. Suunnittelin, että minä olisin toiminnan ohjaaja, pääorganisaattori ja -suunnittelija. Osallistujat saisivat itse toimia suuressa osassa kehiteltäessä toimintaa.

Toiminnasta oli tarkoitus tiedottaa yleis- ja pienryhmäopetuksen opettajia ja avustajia. Suunnittelin toiminnalle aikataulun ja ohjelman molempien puolien opettajanhuoneen ilmoitustaululle, jossa olisi osallistujapaikat varattavissa jo hyvissä ajoin. Ohjelmassa olisi näkyvissä jokaisen toimintahetken sisältö, jotta osallistujilla on mahdollisuus opettajansa johdolla orientoitua asiaan etukäteen.

Suunnittelin, että Kirjastossa on kivaa –produktiosta kirjoitettaisiin juttu koulun lehteen, joka jaetaan jokaisen koululaisen kotiin todistusten jaon yhteydessä, jotta tieto kirjastotoiminnasta välittyy vanhemmillekin.

Haasteena toiminnan suunnittelussa oli monipuolisen ohjelman kehittäminen, joka myös huomioi koulun oppilaiden ikä- ja kehitysjakauman. Toiminnan tulisi olla sellaista, johon olisi helppo osallistua ja jossa olisi helppo olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Myös yhdessä tekeminen olisi toiminnassa turvattava.

Minulla oli erilaisia ideoita ja suunnitelmia yhteisille toimintahetkille, joista oli vaikea valita. Oli haastavaa miettiä, miten saada mahdollisimman paljon osallistumista toimintaan. Vielä tutkimussuunnitelma vaiheen jälkeen tein toimintahetkiin muutoksia pitäen koko ajan produktiiviset mielessäni. Kirjastossa on kivaa -produktion ympäristö, kirjastotila, oli toimintapaikkana merkittävässä osassa. Toimintahetkien suunnitelmien punaisena lankana olivat kirjoista löytyvät sadut, tarinat ja lorut, myös kirjasto avarana ympäristönä mukavine sohvineen houkutteli erilaisiin toimintoihin, niin kuin toimintasuunnitelmasta on nähtävissä (kuva 1). Suunnitelmissa oli tarkoitus yhdessä tehden ja samalla toisiin tutustuen viettää mukavaa aikaa kirjastossa. Suunnitelmissa toimintahetkien osallistujamäärät vaihtelivat sen toimintasisällön mukaan, jotta kaikilla olisi tilaa toimia ja mahdollisuus osallistua vuorovaikutukseen.

KUVIO 1. Toimintasuunnitelma

Suunnittelin kevään 2010 aikana maaliskuun puolivälistä alkaen pitäväni koulun kirjastossa toimintahetkiä n. 1-2 kertaa viikossa neljässä eri jaksossa jatkaen toimintaa mahdollisesti syksyllä 2010. Kevään jaksojen väliin oli jätetty tarkoituksella aikaa (kuvio 1), jolloin oli mahdollisuutta arvioida toimintaa ja suunnitella tulevaa yhteistyössä kollegojen kanssa. Kollegoiden kanssa tehdyistä suunnittelutyöstä tarkemmin kirjastotoiminnasta kertovissa luvuissa 7-17. Toimintahetki oli suunniteltu olevan aina n. puolen tunnin mittainen, jotta jokainen osallistuja jaksaisi olla toiminnan alusta loppuun saakka mukana. Toimintahetken alkamisajankohta oli aina klo 10.15 päivästä riippumatta. Ajattelin, että kellonai-ka olisi helppo muistaa ja näin olleen sulauttaa arkeen, kun se olisi aina sama.

Ajankohtaa miettiessäni olin huomionut pienryhmäopetuksen joka maanantaisen aamunavauksen, jonka ajankohta oli aina klo 9.45 ja yleisopetuksen välitunnin klo 9.45–10.00. Kirjastotoiminnan viikonpäivät olivat aina maanantai ja perjantai. Ajattelin, että kirjastotoiminnan saaminen normaaliin kouluarkeen olisi samojen päivien avulla helpompaa.

Minä olin toiminnan ohjaaja, mutta osallistujien mukana tuli toimintaan muitakin aikuisia osallistujamäärästä riippuen. Se turvasi sen, että ohjaavia aikuisia oli toiminnan aikana useampia. Tarkoitukseni oli tiedottaa ja ohjata ohjaamaan tulevia aikuisia aina etukäteen ennen toiminnan aloittamista. Suurena ammattihaasteena koin kaikkien osallistujien tasapuolisen huomioimisen. Ennen toiminnan aloittamista koin haasteeksi toiminnan selkeästi ohjaamisen, jotta kaikki osallistujat olisivat tietoisia koko ajan siitä mitä tapahtuu. Myös se, että osaisin innostaa ja rohkaista oppilaita osallistumaan ja toimimaan yhdessä, koin haasteeksi. Suunnitteluvaiheessa pelkäsin toiminnan toteutumiselle muodostuvan riskiksi osallistujien vähäisen määrän. Mahdollista olisi myös se, että osallistujia osallistuu vain toiselta puolelta (esimerkiksi yleisopetuksesta). Haasteena produktiolle näin myös maksimaalisen hyödyn saamisen kollegoilta. Halusin heiltä tietoa ja taitoa, jota hyödyntää toiminnassa. En halunnut yksin oppia ja kehittää, vaan toivoin saavani paljon tukea ja toimintaan mukaan lähtijöitä työyhteisöstä. Toimia näin ollen tiimissä, työtä yhdessä tehden. Tästä aiheesta lisää produktion etenemisen luvuissa. Produktion suunnittelun ja kehittämisen kannalta minulle oli tärkeää saada palautetta toiminnassa mukana olleilta kollegoilta aina toiminnan jälkeen. Ne asiat ovat kirjattuna ja luettavissa aina kunkin toimintaosion toteutus ja arviointi luvuissa.

Myös kehitystyöryhmän palaverissa maaliskuun puolessa välissä informoin kehitystyöryhmänjäseniä tulevasta kirjastotoiminnasta toivoen saavani heitä innostamaan yhdessä suunnittelusta ja tekemisestä, saavani luottamusta vankistumaan toiminnalleni ja sitä myöden osallistujia toimintaan. Kirjastotoiminta sai hyväksyntää kehitystyöryhmän jäsenten keskuudessa.

Arvioinnin suunnittelin toteuttavani prosessiarviointina. Prosessiarvioinnissa arviointi toimii palautteena ja produktion ohjaajana. On mahdollista, että toimin-

nan tavoitteet muuttuvat, muokkautuvat, ehkä jopa hämärtyvät, ja sille on lupa prosessiarvioinnin mukaan. Toimintahetkien sisällöt eivät ole tarkkaan lukkoon lyötyjä, vaan toimintahetkissä edetään eri vaihtojen mukaan osallistujien ehdoilla. Prosessiarvioinnin avulla on tarkoitus tarkastella produktion taitekohtia, ongelmatilanteita, uusia keksintöjä toiminnalle ja saada näin toimintaa kehitettyä. Tulee tarkastella milloin ja millä tavalla on tapahtunut jotain merkittävää produktiossa ja miten osallistujien ehdoilla on toimintaa ohjattu eteenpäin, miten ongelmatilanteita on ratkaistu, miten uudet oivallukset ovat edistäneet toimintaa. (Seppänen-Järvelä 2004, 19–20.)

Tarkoitukseni oli kerätä informaatioita jatkuvasti produktion prosessista ja toteutuksesta, ongelmista ja edistymisestä. Ei ollut tarkoitus tarkastella saavutettuja tavoitteita vaan havainnoida koko prosessia. Raportoinnin produktiosta suunnittelin toimittavani koululle opinnäytetyöversiona. Suullista tietoa produktiosta suunnittelin jakavani arkipäivän keskusteluissa. Kehitystyöryhmäkokouksessa ajattelin raportoida tarkemmin produktion suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista nousseita hyviä ja kehitettäviä asioita. Kävin Järvenpäässä esittelemässä tutkimussuunnitelmani 10. päivä maaliskuuta ja sain luvan aloittaa toiminnan.

7 PRODUKTION ETENEMINEN MAALISKUU 2010

Maaliskuun alussa vielä muokkailin ja tarkensin toimintaohjelmaa. Maaliskuun ajalle sijoittuivat kirjastosisustuksen teko ja Kolme pukkia –sadun työstö. Kirjasto kaipasi väriä ja ilmettä sisustuksen muodossa ja Kolme pukkia –satu oli monelle jo ennalta tuttu ja näin olen mielestäni hyvin muokattavissa yleisön näköiseksi toiminnaksi. Tarkkoja sisältöjä toimintahetkille en miettinyt, vain suunnittelin pääpiirteittäin toiminnan. Ajattelin sisällön muokkautuvan ja ohjautuvan itse toiminnassa osallistujien mukaan niin kuin toimintatutkimukselle tyypillistä on. Aloitin jokaisen toiminnon aina samaan aikaan klo 10.15 hyvän huomenien toivotuksella. Pyysin osallistujia istumaan joka kerta siten, että vieressä oli oppilas, jota ei niin hyvin tuntenut. Ajattelin tutustumisen tapahtuvan näin parhaiten. Ajattelin inklusion toteutuvan ja yhteisöllisyyden lisääntyvän, kun tutustuminen mahdollistetaan. Ajattelin myös näin oppilaiden olevan tasapuolisessa asemassa toisiinsa nähden. Yleensä alkuhämmennyksen jälkeen istuutuminen oli luontevaa ja kontaktien ottaminen vieraaseen oppilaaseen sujui hyvin.

Maaliskuun alkupuolella esittelin toimintaa henkilökunnan kokouksissa. Kertoessani tulevasta toiminnasta painotin yhdessä tekemistä ja sitä, että kirjasto olisi kohtaamispaikkana kevään aikana yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaille. Olin iloinen saamastani tarkentavista kysymyksistä, joita osa työyhteisön jäsenistä esitti palaverissa. Asiasta oltiin selvästi kiinnostuneita ja kirjastotoiminta sai toivomaani hyväksyntää.

Kokouksien jälkeen laitoin kirjastotoiminnan ilmoittautumislomakkeet (liite 1 ja liite 2) molempien puolien opettajanhuoneen ilmoitustaululle, josta selvisivät seuraavat maaliskuulle ja huhtikuulle sijoittuvat kirjastotoiminnot ja niiden sisällöt. Lomakkeisiin oli myös kirjattu kuinka monta osallistujaa kuhunkin toimintaa voi osallistua. Tarkoituksella en vielä laittanut esille toukokuun suunnitelmia, jotta niillä olisi mahdollisuus muokkautua yhteisen suunnittelun avulla. Toimintojen alkaessa aloitin tarkan päiväkirjan pitämisen, johon kirjasin produktion aikana havaittuja havaintoja, joita tein toimintaa suunnitellessa, toteuttaessa ja arvioidessa. Maaliskuun loppuun ja huhtikuun alkuun sijoittui jakso, jossa ei ollut

suunniteltua kirjastotoimintaa vaan ajanjakso oli varattu suunnittelemiselle ja kehittämiselle ja toimintojen laajentumiselle.

8 KIRJASTOSISUSTUKSEN TEKO

8.1 Suunnittelu

Yhdessä innokkaan kollegan kanssa mietimme värjäävämmekankaat, toteuttavan kirjaimista kuvioinnin aurinkovärjäystekniikalla. Aurinkovärjäystekniikkaa käyttäessä kangas värjätään ja siihen asetetaan esineitä tai kuvioita ja jätetään ne kankaan päälle kuivamaan. Kuivumisen jälkeen esineet tai kuviot jäävät vaa-leammiksi kuin itse tausta eriaikaisen kuivumisen vuoksi.

Toimintaan oli osallistumassa paljon oppilaita, joten tyynyjen tekemisien lisäksi päätettiin tehdä myös kirjastojuliste, pöytäliinoja ja paneeliverhoja. Mielestämme oli tärkeää, että jokainen saisi osallistua kirjastosisustuksen tekemiseen konkreettisesti.

7.2 Toteutus ja arviointi

Toiminnan alkuvalmistelut; suojaukset ja värien teot, teimme yhdessä toimintaan osallistuvan kollegan kanssa. Aloitimme toiminnan maanantaina 15. päivä maaliskuuta. Paikalla olivat pienryhmäpuolelta E2-2 ja 2-5 luokat ja yleisopetuksen puolelta minun 3B luokan puolikas, 4B luokka, yhteensä 42 oppilasta. Alkutilannetta hieman hämmensi yhden pienryhmäluokan tulo paikalle väärään aikaan, kuin mitä olivat ilmoittaneet. Otin joukon mukaan toimintaan hieman jännittäen kuinka mahdollista tilassa toimimaan. Hyvin mahdollittiin niinkin isolla joukolla kirjastossa touhuamaan. Mielestäni se oli hyvä kokeilu ja tieto tulevaisuuden varalle.

Juttelimme produktion nimen mukaisesti ensin siitä, miksi kirjastossa on kivaa. Osallistuminen keskusteluun oli innokasta. Keskustelua ohjatessani käytin muutamia tukiviittomia helpottaakseni pienryhmäopetuksen oppilaiden ymmärtämistä. Kerroin kirjastosisustuksen teon suunnitelmista ja aurinkovärjäystekniikasta valmiiden mallikappaleiden avulla. Selvensin tulevia työohjeita selkeästi ja kahteen kertaan, samalla ohjaten aikuisia, joita oli toimintaan tullut avuksi. Jaoin

ryhmät siten, että kaikissa ryhmissä oli sekä pienryhmä- että yleisopetuksen oppilaita. Lisäjoukkojen tullessa yllättäen jouduin keksimään lisää työtehtäviä, jotta jokaisella oli puuhaa kirjastossa. Joukossamme oli myös värikuppien vaihtajia ja pensseleiden ja käsipyyhepaperien antajia. Heidän panostus olikin oivalista, työt sujuivat luontevasti ja aikataulun mukaisesti. Ohjatessani toimintaa käytin tukiviittomia muun muassa kohdissa, joissa kiitin tai kyselin värivaihtoehtoa pienryhmäopetuksen oppilaalta. Värynen (2001, 18-19) painottaa, että inklusion mukaan kaikkien tulee olla tasa-arvoisessa asemassa, kaikki kuulumme samaan kouluun ja meillä jokaisella on oma tärkeä rooli toimiessamme koulussa.

Kankaan värjäyksessä huomioin ihania asioita. Yleisopetuksen oppilaat osasivat hienosti huomioida pienryhmäopetuksen oppilaita; antoivat heille kohteliaasti ensin vuoron maalata ja antoivat heille enemmän tilaa työskennellä. Yhteistyötaitoja oppilailta ei selvästikään puuttunut. Ison kankaan luona oli mahtavaa yhteishenkeä. Eräs poikaoppilas aina ehdottaessaan jotakin väriä, jota oli tarkoitus seuraavaksi värjäykseen käyttää, myös kysyi, että sopisiko värin valinta ryhmässä kaikille. Kysymys kuului ryhmässä useaan otteeseen. Värjätessä oppilaiden ilmeet olivat tyytyväisiä, osa jopa iloisia. Toiminta oli monesta todella mukavaa ilmeitten tulkitsemisen perusteella. Värysen (2001,19) mukaan inklusion tavoitteisiin kuuluukin sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Tärkeää on myös myönteisten asenteiden ja sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen.

Toiminnan jälkeen sain muutamalta oppilaalta suoraan myönteistä suullista palautetta kirjastotoiminnasta. He olivat pitäneet kankaiden värjämisestä kirjastossa. Ruokalassa kuulin poikien keskustelevan kirjastotoiminnasta ja siitä, että heillä oli toiminnassa ollut mukavaa. Oli ihanaa huomata, että kirjastotoiminta sai oppilaat keskustelemaan keskenään muidenkin kuin oman luokkalaisien kanssa koulupäivän aikana. Sitä myöden ajattelen myös sosiaalisen pääoman karttuvan yhteisössä. Mäkipeskan ja Niemelän (2005, 15) mukaan sosiaalinen pääomaa syntyy ihmisten välisissä sosiaalisissa toiminnoissa

Toimintaan osallistuneiden luokkien opettajien ja avustajien kesken arvioitiin toimintahetkeä suullisesti jälkeinpäin. Kaikki oppilaat olivat tykänneet toiminnasta. Sain myös palautetta, että toiminta oli pieni, arkinen juttu koulupäivän aikana, joka sai oppilaat iloiseksi. Tulimme tulokseen, että yhteistyö sujui aikuisten kesken hyvin. Aina oli aikuisia auttamassa tilanteissa, joissa apua tarvittiin. Yksi opettaja oli tuntenut vain seisoskelevansa toiminnan aikana. Hänelle oli oma rooli jäänyt epäselväksi tilanteessa. Minun olisi pitänyt ohjata aikuisia tilanteeseen etukäteen, mutta rakennuksen eri puolilla työskennellessä se oli käytännössä kovin vaikeaa, koska en halunnut ohjaukseen käytettävän kallisarvoista kirjastoaikaa. Minun tuli suunnitella ohjaamisen ohjaus paremmin seuraavaan kertaan mennessä. Ajattelin, että myös osallistuvien aikuisten oma motivaatio ja yhteistyöhalukkuus vaikuttaisivat positiivisemmin asiaan. Kun aikuiset kokisivat toiminnan yhteiseksi asiaksi, he ottaisivat itse selvää ja kysyisivät, jos oma rooli on epäselvä.

Jälkeinpäin aurinkovärjäystekniikka sai kiinnostusta myös muilta, ei kirjastotoiminnassa olleilta aikuisilta ja värjättyt kankaat saivat aikaan keskustelua työyhteisössä. Ajattelin virinneen keskustelun luovan lisää luottamusta toimintaani ja sitä myöden antavan mahdollisuutta sosiaalisen pääoman kasvamiselle koulussa. Ruuskasen (2002, 6) mukaan sosiaalisen pääomaa kartuttava toiminta perustuu muiden ihmisten luottamukseen.

Toinen samankaltainen toimintahetki pidettiin kirjastossa saman viikon perjantaina 19. päivä maaliskuuta, johon osallistuivat 3B-luokan oppilaista puolet ja 3C-luokka yleisopetuksesta ja pienryhmäopetuksesta 5-7-luokka. Alkuohjauksessa kerroin erikseen aikuisien ohjauksesta. Oppilaiden auttaminen tulisi olla myös muidenkin kuin minun tehtäväni, kun kankaita värjätään. Yhteistyö ja yhdessä auttaminen sujui näidenkin aikuisien kanssa hyvin. Oppilaat olivat innokkaita tässäkin kokoonpanossa vastaamaan alkukysymyksiin. Minä ohjaajana annoin vastausvuoroja aina eri oppilaille, jotta mahdollisimman moni pääsi tässäkin kohdin osallistumaan.

Värjäystyöhön päästessämme oli hienoa huomata tunnelman olevan rauhallinen, kukaan ei kiirehtinyt, vaan jaksoi odottaa ohjeita, värien saamista tai omaa

maalausvuoroaan. Hienoa oli huomata, että ei myöskään tässä toimintatuokiossa kukaan aristellut toista, oppilaat pystyivät tekemään ryhmässä yhteistyötä, vaikka oppilaat eivät olleet niin tuttuja. Apulaisrehtori ja rehtori olivat seuraamassa oppilaiden toimintaa ja kyselemässä oppilaiden tuntemuksia toiminnasta. Sitä kautta saatiin myös mukavaa palautetta oppilailta. Apulaisrehtori Anja kuvasi hyvin asian muutamaan lauseeseen: ” Kirjastossa oli ihana tekemisen meininki!”

Värjäystoimintoja miettiessäni olin iloinen, kun yhteistyö aikuisten kanssa sujui niinkin pienellä ohjaamisella. Toimintojen rauhallinen tunnelma väen paljoudesta huolimatta, mutta myös iloinen yhdessä tekeminen, oli mukavaa. Luulen, että oma iloinen ja reipas asenteeni ote vaikutti tunnelmaan. Nopeat ja luovat ratkaisut yllättävissä tilanteissa, esimerkiksi lisäjoukkojen saapumisen yhteydessä, eivät lopettaneet koko toimintaa. Mukautuminen ja joustavuus olivat nähtävissä toiminnasta toiminnan sujuvuutena ja osallistujien tyytyväisyytenä. Ruuskasen (2002, 6) mukaan, sosiaalisesta pääomasta keskusteltaessa on syytä nostaa esiin luottamuksellisten suhdeverkostojen ja lähiyhteisön sosiaalisen tuen helppottavuus ihmisten toiminnassa ja se, että niiden avulla ihmiset voivat paremmin.

Kankaiden kuivuttua niitä työstettiin silittämällä ja ompelemalla koulun käsityöluokassa. Kirjastosisustuksen tyynynpäällisten, paneeliverhojen, pöytäliinojen ja kirjastojulisteiden valmistamiseen osallistuivat 3B-luokan, 5C-luokan ja 6B-luokan tekstiilikäsityöryhmät.

Kuulin ompelemisien jälkeen kommentteja kirjastosisustuksen tekemisestä. Oppilaat pitivät siitä ajatuksesta, että työ valmistettiin yhteiseen käyttöön. Osa oli niin ylpeitä asian vuoksi, että tarkkaan katsoivat valmistamansa tyynynpäällisen kuviointia, jotta kirjastossa osaisivat kertoa, mikä niistä tyynynpäällisistä oli itse ompelema. Tulkitsisin, että ompelijat olivat ylpeitä ollessaan tämän kouluyhteisön jäseniä. Ruuskasen (2002, 6) mukaan sosiaalinen pääoma saa ihmiset voimaan yhteisössä hyvin, he saavat yhdessä tekemisestä ja sosiaalisista kontakteista hyvää oloa ja he siten ottavat huomaamatta toisiaan huomioon.

9 ”KOLME PUKKIA” -SADUN TYÖSTÖ

9.1 Suunnittelu

Edellisenä vuonna pienryhmäpuolella työskennelleenäni tiesin ”Kolme pukkia” – sadun olevan tuttu pienryhmäpuolen oppilaille ja ajattelin näin ollen heidän olevan helppo osallistua toimintaa. Toimintaan minulla oli myös samasta syystä valmiina rekvisiittaa; kolme pukkia ja peikko –keppinuket sekä silta, joita toiminnassa pystyin hyödyntämään. Olin ajatellut toiminnan aikana juttelevani ensin spontaanisesti kolmesta pukista, sitten lukevani satua ja sen jälkeen muistelemaan satua yhdessä oppilaiden kanssa. Tarkoitus oli ottaa osallistujat huomioon ja muokata tilannetta heidän innokkuutensa ja halujensa mukaan.

9.2 Toteutus ja arviointi

Toimintaan osallistui yleisopetuksen puolelta 2A- ja minun 3B-luokastani puolet oppilaista sekä pienryhmäopetuksesta E2-2-luokka ja E2-4-luokasta osa. Ilmoittautumislapuissa olin informoinut asiasta, että kyseessä olevan joukon kanssa kohdataan kolmeen eri otteeseen kirjastossa työsten samaa sisältöä.

Joukot saapuivat paikalle ripotellen, joten juttelimme kuulumisia muita odotellessa. Keskustelu piti tunnelmaa yllä, eikä keskittyminen päässyt herpaantumaan. Kaikkien ollessa paikalla toivotimme hyvät huomenet ja aloimme keskustella kolme pukkia – sadusta. Käytin tukiviittomia apuna keskustelua johdatellessani. Innokkaita vastaajia löytyi ja kyselin koko ajan eri oppilailta. Tässä kohdin yritin kysellä myös sellaisilta, jotka eivät viittaamalla kertoneet halukkuudesta osallistua ja sain myös heitä osallistumaan keskusteluun. Halusin taata inklusion toteutumisen. Väyrysen (2001,18) mukaan Inklusio on opetuksen menetelmien muokkaamista paikallisesti, jotta se ottaisi kaikki huomioon ja kohdeltisi heitä tasapuolisesti ja kunnioittavasti.

Seuraavaksi luin sadun. Sadun lukemisen jälkeen yleisön ehdotuksesta osa oppilaista piirsi sadun hahmoja paperille, jotta muistaisimme sadun paremmin

seuraavalla kerralla. Piirustusten avulla kävimme vielä sadun uudelleen läpi. Oppilaiden pyynnöstä minä myös hieman kirjoitin satua papereille.

Kollegoilta sain heti tilanteen jälkeen palautetta. Pidettiin ajatuksesta, että kirjastossa on toimintaa. Ohikulkeva opettajakin oli kiinnostunut ja tuli jälkeensä kysymään mitä olimme kirjastossa puuhailleet. Sisältöä pidettiin mukavana ja sopivan tiiviinä. Oppilaat olivat ilolla ja innolla mukana toiminnassa. Se, että luotin omaan spontaanisuuteen, luovuuteen oli hyvä. Pärjäsin hyvin ilman tarkkoja suunnitelmia. Ajattelen, että se auttoi olemaan intensiivisemmin mukana, olemaan tilanneherkkä ja joustava tilanteissa. Oppilaiden innokkuus ja aktiivisuus vei toimintahetkeä eteenpäin. Oppilaat muokkasivat toimintahetkestä heidän näköisensä niin kuin toimintatutkimukseen kuuluukin. Kuula (1999, 218) kirjoittaa Kurt Lewinin (1948) ajatuksin toimintatutkimukselle olevan ominaista, että tutkittavat ovat osallisina muutosprosessissa. He osallistuvat aktiivisesti yhteisen osallistumisen kautta ja yhteistyötä tehden.

Seuraavalla kerralla kohdatessamme kirjastossa muistelimme ja keskustelimme Kolme pukkia –sadusta edellisellä kerralla piirtämiemme kuvien avulla. Oppilaat muistivat sadun hyvin ja innokkaita osallistujia oli paljon, näin ollen satu oli nopeasti kerrattu. Seuraavaksi paljastin liinan alta yksitellen sadun hahmoja keppinukkien muodossa ja lopuksi vielä sillan. Myös tämän toimintahetkiosion avulla tuli sadun kertausta. Yleisön innokkuus ja iloisuus tarttui minuun ja ohjaamiseni oli entistä eloisampaa ja näin ollen luulen sen myös olleen mukaansa tempaavampaa.

Seuraavaksi näyttelimme Kolme pukkia –satua keppinukeilla. Näytelmää esitettiin kaksi kertaa, kummallakin kerralla oli eri oppilaat kolmen pukin ja peikon rooleissa. Yleisö osallistui ensimmäisellä kerralla pyynnöstäni soittaen kehonsoittimia: taputtamalla käsiä, taputtamalla reisiä ja tömistämällä jalkoja. Olimme yhdessä etukäteen miettineet kullekin pukille sopivan kulkemisaänen. Näin kaikki oppilaat olivat osallisena näytelmän tekemisessä ja esittämisessä. Toisella esityskerralla oppilaat soittivat soittimia pukin kulkiessa sillalla. Taas saatiin vähän erilainen versio esityksestä syntymään ja näin ollen yleisön mielenkiinto pysymään vireänä. Tämän jälkeen yleisöstä ehdotettiin, että voitaisiinko laulaa

kolme pukkia –laulua. Otin taas eri oppilaat soittamaan soittimia ja heiluttamaan keppinukkeja. Laulu oli iloista kuunneltavaa, esittäjät olivat innokkaita. Tämäkin toimintahetken aikana oli kirjastossa havaittavissa paljon iloisia ilmeitä, innokkaita oppilaita ja aktiivista yhdessä tekemistä.

Toimintahetken jälkeen yleisopetuksen opettajakollega antoi palautetta toimintahetkestä. Hän piti hyvänä, että vaikka satua kerrattiin moneen otteeseen, siinä oli aina mukana uusia elementtejä ja hänen mielestään yleisön osallistuminen oli hienosti taattu. Pienryhmäopetuksen opettaja harmitteli, kun yhteiset toimintahetket loppuivat. Hän oli sitä mieltä, että toimintaa olisi vielä voinut jalostaa, että olimme ottaneet lisää soittimia mukaan ja soololaulajat pukkien osuuksille. Asia jäi mieleeni hautumaan ja palasin asiaan ehdottaen seuraavalla viikolla tapaavamme asian tiimoilla ja saman porukan kanssa. Se oli mahdollista, koska seuraavalla viikolla ei ollut kirjastotoimintaa. Olin juuri tällaisia tilanteita varten jättänyt jo suunnitteluvaiheessa tilaa kirjastotoimintojen laajentumiselle.

Yleisopetuksen opettajalle asia sopi oikein hyvin. Mutta pienryhmäläisten opettaja oli siihen ajankohtaan ehtinyt suunnitella jo muuta. Hän oli kuitenkin suunnitellut tekevänsä musiikkinäytelmän oman luokkansa kanssa ja esittävänsä sen meille myöhemmin keväällä. Itse olin liikuttunut tilanteessa. Olin onnellinen, että suunnittelemani kirjastotoiminta kasvoi kirjaston ulkopuolella, että ideat kehittyivät osallistujien toimesta. Kirjastotoiminnan jatkuminen ja muokkautuminen laajemmaksi kokonaisuudeksi osallistujien toimesta kuin suunnitelmissa oli kuvaa toimintatutkimuksellisesti hyvin asiaa. Kuula (1999, 218) selvittää Kurt Lewinin (1948) ajatuksin toimintatutkimukselle olevan ominaista, että tutkittavat ovat osallisina muutosprosessissa. He osallistuvat aktiivisesti yhteisen osallistumisen kautta ja yhteistyötä tehden. (Kuula 1999, 218.)

Yleisopetuksen opettajan kanssa tapasimme seuraavana maanantaina. Minulla oli mukana koko luokka, näin ollen muut saivat opettaa Kolme pukkia -laulua heille. He lähtivät innokkaina mukaan laulamaan ja soittamaan, kun ymmärsivät mistä on asiassa kyse. Meillä oli erikseen soololaulajia, soittajia ja keppinukkien liikuttajia. Otettiin laulunäytelmää kolmeen eri otteeseen, niin kaikki saivat olla jossakin roolissa ja siten saivat osallistua toimintaan konkreettisesti tekemällä.

Kolme pukkia –toimintakokonaisuuden aikana osallistujille oli mahdollistettu osallistuminen ja jokaiselle oli oma tärkeä rooli eri vaiheissa toimintaa, esimerkiksi soittajat, laulajat, esittäjät, yleisö ja kaikki olivat tasa-arvoisessa asemassa toimintakokonaisuuden aikana. Väyrynen (2001, 19-20) selvittää inklusioon liittyvän keskeisesti osallistumisen käsite; kaikki otetaan mukaan, kaikki saavat olla mukana toiminnassa omalla panoksellaan. Inklusioon kuulu ajatus, että me kaikki olemme yhteisön jäseniä ja meillä on kaikilla tärkeä rooli siinä.

10 PRODUKTION ETENEMINEN HUHTIKUU 2010

Huhtikuulle oli suunniteltu toiminnoiksi kirjaesittelyt ja kirjastoräpin teko kirjastossa. Nämä toiminnot sopivat mielestäni aiheeltaan hyvin kirjastotilaan. Huhtikuun alun suunnittelujaksolla markkinoin kollegoiden keskuudessa vielä kirjaesittelyjä ja toivoin sitä kautta saavani mukaan eri-ikäisiä kirjaesittelijöitä ja erilaisia kirjoja esittelyyn. Eräs kollega kyselikin minulta kirjaesittelyn etenemisen toiveita ja yhdessä pohdimme, mikä olisi oppilaan kannalta luontevin tapa esittely hoitaa.

Huhtikuun alussa oli varattu aikaa ennen kirjaesittelyiden alkamista suunnittelemiselle ja yhdessä toiminnan kehittämiseksi. Uusia toimintaehdotuksia ei ilmennyt kollegoilta, eikä myöskään halukkuutta asioiden suunnitteluun kanssani. En itse tässä kohdin halunnut tuputtaa mitään, vaan kuuntelin ja tarkkailin mahdollisia toiveita tai haluja sivusta. Myös ajankohtana kouluarki oli kiireinen pääsiäis- ja vapputapahtumien vuoksi. Huhtikuun viimeisellä viikolla kehitystyöryhmän palaverissa olisin mielelläni kertonut enemmänkin kirjastotoiminnan etenemisestä ja suunnitelmista, mutta jäseniltä ei asian suhteen kiinnostusta juuriakaan löytynyt. Asiani oli viimeisenä aiheena, pitkän palaverin päätteenä, joka näin osaltaan varmasti vaikutti asiaan. Itse ajattelin vankempaa kehitystyöryhmän roolin produktiota suunnitellessani. Ajattelin, että myös kehitystyöryhmän jäsenten kanssa olisi toimintaa voinut kehittää yhdessä Mussalon koulun oppilaille sopivaksi hyödyntäen moniammatillisia jäseniä. Laitoin huhtikuun lopulla esille uudet suunnittelemani ohjelmat kirjastotoiminnalle (liite 3 ja 4).

11 KIRJAESITTELYT

11.1 Toteutus ja arviointi

Huhtikuun 12. päivänä hetkeä ennen kirjastotoiminnan alkua paljastui, että yksi opettaja oli unohtanut asian ja näin ollen hänen luokaltaan tulevien kahden oppilaan esittelyt eivät olleet mahdollisia. Minulla oli siis tilanne, jossa oli kaksi kirjaesittelijää ja kaksi luokkaa oli niitä tulossa kuulemaan. Ajattelin, että tilanne ei tällaisenaan ole reilu yleisöksi saapuville. Suunnitelmaan täytyi hyvin pikaisesti keksiä uusi suunta. Minulla oli kolme minuuttia aikaa tehdä ratkaisu, joka voisi parantaa tilannetta. Menin koulun kirjastoon ja katsastin kuvakirjavalikoiman. Nappasin hyllystä minulle tutun tietokirjan, jossa oli paljon piirrettyjä kuvia ja jossa kerrottiin kaikille tutuista vuodenaajoista.

Kirjaesittelyyn saapuivat yleisopetuksen puolelta 2B- ja osa 3B-luokasta sekä pienryhmäopetuksesta E1-E2-luokka. Ensimmäisenä esittelijänä toimi koulun rehtori, jota olin pyytänyt esittelijäksi. Ajattelin, että oppilaista olisi mielenkiintoista kuulla mitä rehtori on pienenä lukenut ja näin ollen mielenkiinto toiminnon aikana pysyisi hyvin yllä. Rehtori esitteli oppilaille kirjan Pekka Töpöhäntä koulussa. Oppilaat kuuntelivat hiljaa rehtorin kertomista kirjasta. He jaksoivat myös kuunnella pätkiä kirjasta, joita rehtori luki. Välillä kuului naurun ääniä tarinan edetessä. Rehtori kyseli yleisöltä asioita ja näin ollen he osallistuivat keskustelemalla kirjaesittelyyn.

Toinen kirjaesittelijä oli kolmasluokkalainen tyttö, joka esitteli kirjan ”Essi menee yökylään”. Kirjan nimessä oli hänen oma nimensä. Se herätti hilpeyttä yleisössä. Kirja oli ihan pienten lasten kirja, suurine kuvineen ja vähine teksteineen. Hän pystyi lukemaan kirjan tarinan kokonaan, koska se oli lyhyt. Jokaisen aukeaman kohdalla kävin näyttämässä yleisölle lähempänä kuvia, jotta kaikki näkivät ne hyvin. Kirjan lukemisen jälkeen tein tarinan aiheista kysymyksiä oppilaiden omista kokemuksista. Näin sain oppilaita osallistumaan keskusteluun ja tuomaan omaa näkemystä asiaan. Tämän kaltaisen toiminnan avulla yritin saada inklusiota toteutumaan. Väyrysen (2001, 18) mukaan inklusioon kuuluu

poistaa oppimisen ja osallistumisen esteitä muokkaamalla toimintaa paikallisella tasolla kaikki huomioon ottavaksi toiminnaksi.

Esittelin oman kirjaesittelyn viimeisenä ja kyselin yleisöltä helppoja vuodenaikoihin liittyviä kysymyksiä. Esittelin muutamia kuvia ja siihen liittyviä kysymyksiä, jotka liittyivät vuodenaikoihin. Parista kohdasta luin myös vastauskohdat, jotka selvästi menivät osalta yleisöltä liian vaikeaksi ymmärtää, joten lopetin vastauksien lukemisen kahden lukemisen jälkeen. Minun olisi ollut hyvä paneutua vastauksien lukemiseen aikaisemmin, mutta ajan vähyys vuoksi se ei valitettavasti ollut mahdollista. Lopetin esittelyni suositteluun, että aikuisen johdolla kannattaa tutustua kirjaan paremmin.

Kaiken kaikkiaan tilanne kirjastossa oli aika rauhallinen kirjaesittelyiden ajan. Aika oli hyvä; pidemmän ajan ollessa kyseessä olisi yleisöllä keskittyminen alkanut varmasti herpaantua. Jälkeenpäin rehtorin kanssa juteltuani hänkin oli tyytyväinen yleisön rauhallisuuteen ja innokkuuteen kuunnella. Kolmasluokkaisen tytön kanssa juteltuani esittelyn jälkeen paljastui, että häntä oli jännittänyt aluksi kovasti, mutta minun auttavat kysymykset olivat helpottaneet tilannetta eikä enää jännittänytkään. Hän kertoi, että voisi mennä joskus uudestaankin kirjaesittelijäksi.

Perjantaina huhtikuun 16. päivä oli lempilukukirjaesittely kirjastossa. Kirjoja oli saapunut esittelemään kaksi kolmosluokkalaista tyttöä ja yksi viidesluokkalainen tyttö yleisopetuksesta. Yhtään pienryhmäopetuksen oppilasta ei ollut paikalla, joten luulen toimintasisällön olleen heille liian haastava. Hyvän lukutaidon omaavia oppilaita ei pienryhmäopetuksessa juurikaan ollut. Yleisopetuksen puolelta kirjaesittelyjä kuulemaan saapuivat 3B- ja 2C-luokat. Kirjaesittelijät esittelivät kirjat. Ohjasin tilanteita kyselemällä esittelijältä kirjasta ja yleisöltä aiheesta. Yleisön keskittymiskyky selkeästi herpaantui mielenkiinnon laantuessa. Kirjavalinnoilla oli merkittävä rooli yleisön mielenkiinnon ylläpitämisen kannalta. Kirjakatkelmien lukeminen kiinnosti oppilaita. Kirjaesittelijän äänen kuuluvuus tulisi huomioida ennen esittelyä, jotta yleisö kuulisikaiken mitä on tarkoituskin. Miettiessäni edellisiä kirjastotoimintoja ja niiden kirjaesittelysisältöjä tulin tulokseen, että yleisön osallistumismahdollisuus ei ollut paras mahdollinen. Myös-

kään yhdessä tekemistä ei ollut mahdollista toteuttaa kirjaesittelyssä. Yleisön keskinäinen vuorovaikutuksessa oleminen jäi kirjaesittelyissä vähäisiksi.

Kirjaesittelyiden jälkeen syntyi kehittävää pohdintaa kirjaesittelyiden muokkaamisesta paremmiksi. Kerroin ruokapöytäkeskustelussa kollegalleni olevani pahoillani kirjaesittelyiden osalta, koska tavoitteet eivät tule saavutetuksi. Sain kollegaltani kannustusta, kun olin itse poistamassa kyseessä olevat ohjelmat jatkossa hyvien yhdessä tekemisen toimintojen listalta. Kollega ehdotti, että kirjaesittelijöitä olisi enemmän ja kirjoja esiteltäisiin pienemmissä ryhmissä, jolloin oppilaat voisivat esim. jakautua kiinnostuksensa kohteen mukaan ryhmiin ja näin ollen kiinnostus asiaan pysyisi yllä ja kuuntelijat jaksaisivat keskittyä asiaan paremmin. Pienemmissä ryhmissä myös yleisön osallistuminen olisi paremmin mahdollista. Itse keksin ajatuksen, että pienemmissä ryhmissä voisi myös yleisö osallistua kirjakatkelmien lukemiseen, jos niin haluttaisiin. Ruokapöytäkeskustelumme oli antoisa ja mieltä ilahduttava. Oli mukavaa huomata, että innokas toiminnan suunnittelija löytyi näin alussa produktiota.

12 KIRJASTORÄPIN TEKO

12.1 Suunnittelu

Etukäteen olin valmistanut oman luokkani kanssa kirjastöräpin. Koska alustavissa suunnitelmissa en ollut osannut asiaa ottaa huomioon, että kirjastoräpin tekemiseen yhdessä kuluisi runsaasti aikaa kaikkien toimintaan osallistuvien ryhmien kanssa ja sitä aikaa ei ollut suunnitelmiin varattu. Jos aikaa olisi ollut räpin valmistamiseen yhdessä, olisi inklusiivisuus toetunut mielestäni paremmin. Ajattelen, että kaikki me erilaiset oppijat olisimme luoneet hienon laulun ja sitä myötä ehkä muuttaneet uskomuksiamme erilaisten oppijoiden kyvyistä toimia. Väyrysen (2001, 19) mukaan inklusiiviseen ajattelussa tulee ymmärtää, että toimintatavat ja kokemus voivat muuttaa uskomuksiamme ja arvojamme (Väyrynen 2001, 19).

Räppiin sain rytmitysoppia tuekseni kollegalta, joka oli innokas aina auttamaan sitä häneltä pyydettyä. Lyhensin vielä hieman räppiä juuri ennen kirjastotoiminnan alkua maanantaina 19. huhtikuuta, jotta sen opettaminen ja oppiminen olisi mahdollista puolessa tunnissa isolla porukalla (liite 5).

12.2 Toteutus ja arviointi

Paikalle saapuivat yleisopetuksen puolelta 3C- ja osa 3B-luokasta ja pienryhmäluokka 7-9. Oppilaat kuuntelivat rauhallisina kertoessani kirjastoräpin tekemisestä. Minulla oli sanoja paperilla oppilaille jaettavaksi, soololaulajille omansa ja osalle kertosaäkeen sanoja. Tarkoituksella en jakanut kaikille koko laulua tai kaikille kertosaäkeen sanoja, koska ajattelin, että siten mielenkiinto pysyisi paremmin yllä ja toisiin tulisi otettua kontaktia paremmin, esimerkiksi katsomalla samasta lapusta laulun sanoja tai kaverin ohjauksen muodossa. Toiminnassa olin mahdollistanut kaikkien osallistumisen ja mahdollistanut kaikille oman tärkeän roolin ja näin ollen inklusiivisuus oli mahdollista toteuttaa. Väyrysen (2001,

19) mukaan tasa-arvoinen kohtelu ja huomioiminen ovat inklusiolle tärkeitä. On myös tärkeää, että tilanteissa olijat kokevat oman roolinsa tärkeäksi.

Itse mietin etukäteen laittaneen itseni ammatillisesti tukalaan tilanteeseen. Pidin haasteista, mutta mietin, että olinko laittanut itseni liian haastavaan tilanteeseen. Osasinko räpin tarpeeksi hyvin, jotta pystyisin sen oikein oppilaille opettamaan. Osaisinko innostaa yleisöä mukaan räppäämään, vai menisikö se minun kehnon räppäyksen nauramiseksi koko tilanne. Jännitin tosissaan tilannetta.

Aloitimme räpin harjoittelun, joka sujui hyvin vaiheittain ja onnistui varatun toiminta-ajan aikana. Oli mukavaa, että kaikki innostuivat räppäämään, joukosta löytyi rohkeita soololaulajiakin. Soololaulajistani osa oli minun luokkalaisiani, jotka olivat harjoitelleet asiaa etukäteen, jotta olivat soololaulajien tukena alkutilanteessa, jossa osa opetteli vielä asiaa. Tässä kohden mietin asetinko oppilaat eriarvoiseen asemaan kyseisellä tavalla toimiessani, mutta käytännössä toimimani tapa antoi innokkuutta kontaktin ottoon vieraaseen oppilaaseen. Yksi tyttö kysyi apua, kun ei tiennyt miten rytmitys meni ja toisessa kohdassa jo aikaisemmin soolo-osuuden opetellut kehui toista hyvin menneestä räpistä. Oli mukava huomata muidenkin aikuisten ohjaavan ja siten auttavan räpin opettelua. Oli mukava huomata, miten intoa tuli räppäämiseen lisää, kun oppilaat oppivat räppiä paremmin.

Minä huolettomalla, iloisella ja kannustavalla asenteella ohjatessani mahdollistin, ettei kenellekään tullut suorituspainetta räpin harjoittelemisen aikana. Kaikki ymmärsivät selkeän ohjaustapani ja tukiviittomien avulla kaikki osallistujat tiesivät koko ajan mitä tehdään. Kirjastossa oli huippuhieno tunnelma ja yhdessä tekemisen ilo oli nähtävissä iloisista ilmeistä. Myös räpin opettelemisen jälkeen koulussa räpättiin monella välitunnilla. Räppiä sai kuulla oppilaiden toimesta ja heidän aloitteestaan muutkin koulun oppilaat. Lapset jakoivat omaa mukavaa kokemustaan omissa sosiaalisissa verkostoissaan. Pulkkinen (2002, 46) mukaan lapset itse rakentavat sosiaalista pääomansa eli omia sosiaalisia verkostojaan, luottamuksellisia suhteitaan turvallisessa kasvuympäristössä.

Räpistä tuli niin hieno, että ehdotin räpin harjoittelijoille, että esittäisimme sen koko koululle keskusradion kautta. Asiasta äänestettiin ja suurin osa oli sitä mieltä, että näin tehtäisiin. Sovimme aikuisten kesken palaavamme sopivaan ajankohtaan myöhemmin. Kevään edetessä oli vaikea löytää kaikille sopivaa yhteistä aikaa, mutta emme halunneet luopua kokonaan esittämisestä, vaan siirsimme esittämisen lukukauden toiseksi viimeiselle viikolle, perjantaille 28. toukokuuta, jolloin muut koulukiireet olivat ohi. Tapasimme ensin kirjastossa ja siellä harjoittelimme räppiä vielä ennen esitystä. Sitten siirryimme lähetyspaikalle ja kertosimme pikaisesti ohjeet. Sitten kaikui mahtava räppi pitkin koulun käytäviä ja joka luokassa. Myös tunnin jälkeisellä välitunnilla oppilaat räppäsivät. Se oli jäänyt monen muunkin oppilaan mieleen soimaan ja sitä yhdessä räpättiin monessa ulkona olevassa pikkuporukassa. Oli hienoa, että räppi sai ihmisiä ottamaan toisiin kontaktia, tekemään samaa asiaa kuin muutkin. Ajattelen sitä kautta syntyvän yhteenkuuluvuuden tunnetta. Mäkipeska ja Niemelä (2005, 15) kirjoittavat, että sosiaalinen pääoma kasvaa ihmisten välisissä toiminnoissa, sosiaalisissa kanssakäymisissä. Ruuskasen (2002, 6) mukaan sosiaalinen pääoma kuuluu, että luottamukselliset suhteet, lähi-ihmisen sosiaalinen tuki helpottavat ihmisten toimintaa ja auttaa voimaan heitä hyvin yhteisössä.

Myös tämä toiminto muokkautui ja laajentui osallistujien toimesta. Olin itse toiminnan vetäjänä antanut asialle luvan toteutua omalla tavallaan, osallistujien ehdoilla. Kuulan (1999, 219) mukaan toimintatutkimukselle ominaista on se, että tutkija jättää mahdollisen muutoksen avoimeksi.

13 PRODUKTION ETENEMINEN TOUKOKUU 2010

Toukokuussa oli kirjastotoiminnassa tarkoitus tehdä yhteistä hullunkurista tarinaa, lorutella ja riimitellä sekä tehdä yhdessä kirjastoaiheisia runoja. Hullunkurisen tarinan teon yhteydessä oli tiivistä suunnittelua toimintaan osallistuvan kollegan kanssa, josta enemmän luvuissa 14.1 Alkusuunnittelu ja 14.2 Hullunkurisen tarinan teon eteneminen ja arviointi. Hullunkurinen tarina herätti keskustelua muidenkin kollegoiden toimesta yleisopetuksen opettajahuoneessa heidän nähdessään sivusta käsikirjoitusta pöydällä tai mainoksia tulevasta esityksestä. Osa oli aidosti kiinnostuneita kirjastossa pidettävästä toiminnasta ja antoi suullisesti positiivista palautetta minulle kirjastotoiminnan järjestämisestä. Sain näin ollen lisää luottamusta toiminnalle ja sosiaalisia verkostoja pidettyä vahvoina. Hyyppä (2002, 50) selvittää Putnamin ajatuksin sosiaalinen pääoman olevan ihmisten välistä luottamusta ja ihmisten välisiä verkostoja, jotka sitovat ihmisiä yhteen.

Tiistaina 25.5 kuulin surukseni, ettei työni voi jatkua enää Mussalon koulussa. Työsuhteeni päättyy, eikä uutta sijaisuutta ole minulle antaa tilalle. Näin myös kirjastotoiminta minun suunnittelemani ei voi jatkua syksyllä, niin kuin oli alustavissa suunnitelmissa tarkoitus. Produktio loppuu näin ollen toukokuun lopussa 2010.

14 HULLUNKURISEN TARINAN TEKO

14.1 Alkusuunnittelu

Hullunkurisen tarinan teko kasvoi laajaksi ja paljon yhteistyötä sisältäväksi toiminnaksi. Näin ollen myös sillä on merkittävä osa produktiossa ja sen vuoksi sitä on yksityiskohtaisemmin kirjattu tähän työhön. Oli harmillista, että mikään pienryhmäopetuksen luokka halunnut osallistua hullunkurisen tarinan tekemiseen. Ja näin ollen tämän toiminnon avulla ei ollut mahdollista saavuttaa tavoitetta yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaiden yhteisöllisyyden lisäämisestä. Mutta ajattelen inklusion kuitenkin toteutuvan tässäkin toiminnossa, koska kaikkihan olemme erilaisia ja sitä myötä arvokkaita. Väyrynen (2001, 19) täsmentää, että inklusion perusajatuksiin kuuluu, että kaikki ovat erilaisia, erilaisuuden tulee olla arvostettua. Me kaikki kuulumme johonkin yhteisöön ja meillä on oma tärkeä ja arvokas rooli yhteisössä.

Jälkeenpäin ilmeni, että pienryhmäluokkien kevätjuhlaharjoitukset estivät heidän osallistumisen tarinan tekoon. Kirjastotoiminta ei ollut tässä vaiheessa saanut vielä sellaista roolia, vakiintunutta paikkaa koulussa, että kevätjuhlaharjoituksia olisi siirretty muuhun ajankohtaan. Kukaan ei myöskään ollut valmis neuvottelemaan minun kanssani mahdollisesta muusta ajankohdasta, jotta myös pienryhmäläisten osallistuminen kyseessä olevaan toimintaan olisi ollut mahdollista. Olinko kuitenkaan saavuttanut tarvittavaa luottamusta toiminnan toteuttamiseksi? Minun markkinointini toiminnan sopivuudesta myös pienryhmäläisille jäi tässä kohden ehkä liian vähälle.

Ensimmäistä kertaa produktion aikana myös suunnittelu tapahtui tiiviissä yhteistyössä toimintaan osallistuvan luokan opettajan kanssa hyödyntäen suunnitteluaikaa, joka oli varattu kirjastotoimintojen väliin. Kollega oli motivoitunut asiaan. Hän koki aiheen ja yhteistyön tekemisen mielekkääksi ja kokemuksellisesti hyväksi asiaksi oppilaiden kannalta. Tämä toiminta oli selkeästi yhteinen asia, jota kollegan kanssa suunniteltiin ja toteutettiin. Olimme olleet kollegani kanssa

edellisellä viikolla Smart Board -koulutuksessa ja halusimme ryhtyä käyttämään koulumme kirjastossa olevaa hienoa laitetta.

Smart board on interaktiivinen taulu. Jatkossa käytän laitteesta suomenkielistä versiota älytaulu. Älytaulu edustaa viimeisintä opetusteknologiaa. Esitystaulu on yhdistetty tietokoneeseen ja dataprojektoriin. Tietokone lähettää kuvan projektoriin, joka heijastaa sen taululle. Esitystaulu toimii sekä kuvaruutuna että tietojen syöttölaitteena. Älytaulun mukana toimitetaan Notebook-ohjelmisto, jonka avulla voidaan tehdä ja tallentaa monimediallisia esityksiä. Taulun kosketusnäyttö mahdollistaa interaktiivisen oppimisympäristön. (smart board i.a.) Suunnittelimme toiminnan niin, että taulua koskettamalla tulee erilaisia sanoja esille, joista ryhmä saa ryhtyä keksimään pienen osan yhteistä tarinaa, lauseen tai muuttaman lauseen, johon esille kosketetut sanat liittyvät, mutta samalla yhtyen jo keksittyyn tarinaan. Suunnittelimme jakavamme omat luokkamme kuuteen ryhmään ja numeroivamme ryhmät. Tarkoitus oli, että kussakin ryhmässä olisi molempien luokkalaisia. Yhteisen aikamme ollessa vähäistä sovimme, että kollegani tekee Notebook-ohjelmalla valmiit pohjat sovittujen asioiden mukaisesti valmiiksi. Hullunkurisen tarinan teko oli jaettu kolmelle eri ajankohtakerralle. Sovimme etukäteen, että ensimmäisellä kerralla teemme tarinaa ja sitten myöhemmillä muokkaamme ja jalostamme tarinaa yhdessä. Viimeisellä kerralla oli tarkoitus kuvittaa tarinaa, jotta saisimme toimintaan enemmän yhteistä tekemistä. Emme tehneet tarkkoja suunnitelmia, vaan ajatuksenamme oli, että toiminta muokkaantuisi oppilaiden toiveiden ja ideoiden mukaisesti niin kuin toimintatutkimukselle tyypillistä on. Kuula (1999, 69) kirjoittaa, että toiminnan tulisi nostaa toimijoiden näkökulma esiin ja kehittää ja viedä muutosta eteenpäin sosiaalisessa tietoudessa.

14.2 Hullunkurisen tarinan teon eteneminen ja arviointi

Hullunkurisen tarinan teko alkoi maanantaina 3. toukokuuta. Minä ohjasin tarinan keksimistä ja älytaulun käyttöä ja kollegani kirjasi tarinaa. Aloitimme varsinaisen toiminnan pyöräyttämällä noppaa taululla, saaden sen ryhmän numeron esiin, joka aloittaisi tarinan keksimisen. Ryhmästä tuli yksi oppilas älytaulun luo

ja kosketti ensin tapahtumapaikkalaatikkaa, josta paljastui sana *atk-luokka* ja sen jälkeen henkilölaatikkaa, joka antoi sanan *siivooja*. Ja vielä esinelaatikkaa, joka antoi sanan *aarreakku*. *Atk-luokka*, *siivooja* ja *aarreakku* olivat sanat, jotka ryhmän tulisi sisällyttää tarinan alkuun. Alussa tarinan keksiminen oli vaikeanoloista, hidasta ja ujoa. Tunnelma oli jännittynyt ja hieman hämmentynytkin aluksi, mutta vapautui, kun oppilaat konkreettisesti näkivät ja kuulivat miten toiminta etenee. Minä ohjasin ja autoin alussa enemmän antamalla erilaisia vaihtoehtoja tarinan jatkumiseksi. Oli ilo huomata miten aidosti oppilaat olivat iloisia tuotoksestaan, keksimästään tarinanosastaan.

Loppuajasta oppilaat kokivatkin nopan pyöryksen olleen epäreilua, ei niin tasapuolista, joten oma ohjaamiseni oli tässä kohden tasapuolisuuden osallistumisen mahdollistamista. Iloa ja nauruakin oli välillä kirjastossa tarinaa keksittäessä. Päätimme toiminnan sopimukseen, että perjantaina kesken jäänyttä tarinaa jatkettaisiin.

Olimme kollegani kanssa todella iloisia yhteisestä toimintahetkestämme kirjastossa. Yhteistyömme kollegani kanssa ohjaustilanteessa oli joustavaa ja antoisaa. Oppilaiden innokkuus ja iloisuus vaikutti meihinkin ja välittyi innokkuutena ja iloisuutena tarinan tekoa ohjattaessa. Oppilaat selvästi pitivät ja nauttivat tarinan tekemisestä yhdessä. Yhteistyö oppilaiden kesken oli avointa, rehtiä ja luontevaa. Suunnittelimme kollegani kanssa jatkavamme tarinan teon loppuun ensi kerralla. Samalla kerralla suunnittelimme elävöittävämme tarinaa adjektiveilla. Sovimme, että emme seuraavalla kerralla käytä noppaa arpoaksemme ryhmää, joka tarinaa jatkaisi, koska arpomisen myötä ryhmät kokivat kohtelunsa olleen eriarvoista. Oppilaiden toimesta saimme paljon positiivista palautetta. Moni oppilas muisteli tarinan etenemistä ja sen hullunkurisia kohtia. Hullunkurinen tarina oli myös puheenaiheena välitunnilla ja näin ollen ajattelen sillä olleen sosiaalista pääomaa kasvattava vaikutus. Hietaniemi (2004, 29) selvittää Putnam ajatuksin sosiaalinen pääoma olevan yksilöiden välisiä yhteyksiä, verkostoja ja niihin sisältyviä vastavuoroisuuden odotuksia.

Perjantaina 7. toukokuuta jatkoimme kirjastossa hullunkurisen tarinan tekoa. Kollegani luki edellisellä kerralla keksimämme tarinan ääneen kaikille. Oppilaat

kuuntelivat keskittyneesti, välillä hymyillen. Ilmeet olivat lukemisen jälkeen innostuneita ja odottavia. Oli mukava huomata ryhmien auttavan toisiaan haastavissa kohdissa tarinaa tehdessä. Pidin huolta tasapuolisuudesta aktiivisen osallistumisen suhteen.

Apulaisrehtori Anja käveli kirjaston ohi ja oppilaat huutelivat Anjan nimeä. Anja pysähtyi ja kyseli mitä me puuhaamme kirjastossa. Moni oppilas ilmaisi viittamalla halukkuutensa kertoa Anjalle asiasta. Anja oli innostuneen oloinen kuullessaan mitä kirjastossa puuhataan ja oppilaat olivat siitä iloisia. Osa oppilaista pyysi, että kollegani lukisi tarinaa Anjalle. Näin tehtiin ja Anja välillä kommentoi tarinaa hauskasti. Anja kehui tarinaa paljon. Oppilaat saivat siitä varmasti innostusta jatkaa tarinan tekoa loppuun. Aikaa Anjan kanssa jutteluun meni sen verran, että tällä kerralla emme ehtineet adjektiiveja sijoittaa tarinaan, vaan se jäi tehtäväksi seuraavalla kerralla.

Tapasimme taas maanantaina 10. toukokuuta. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan tässä vaiheessa oli tarkoitus kuvittaa tarinaa, mutta oppilaiden innokkuus ja kekseliäisyys tuotti pitkän tarinan, ja vei näin ollen kuviteltua pidemmän ajan. Halusimme kollegani kanssa tarinaa vielä elävöitettävän adjektiiveilla. Aluksi kuitenkin juttelimme tarinan esittämisasiasta. Äänestystulos kertoi perinteisen näytelmän saavan reilusti suuremman suosion.

Vuorotellen ryhmäläiset saivat laittaa edustajansa älytaululle, joka antoi adjektiivin. Kollegani antoi vaihtoehdot, johon ryhmäläiset saivat adjektiivin liittää. Kun taulu antoi esimerkiksi adjektiivin kimaltava, niin ryhmä sai päättää olisiko kimaltava tarinassa atk-luokka, aarrearkku vai siivooja. Näin jatkettiin ja oppilailla tuntui olevan hauskaa miettiessään adjektiivin paikkaa tarinassa. Ohjasin jokaista odottamaan omaa vuoroaan, jotta jokainen ryhmä saisi ilmaista oman mielipiteensä. Havaitsin, että oppilaat ottivat mukavasti toisiaan huomioon työskennellessään ryhmässä. He valitsivat vuorotellen älytaulun luo menijän ja myös hiljaisemmilta muistettiin omaa mielipidettä välillä kysyä. Lopussa kyselin vielä selaisilta henkilöiltä, jotka eivät olleet osallistuneet tällä kerralla tarinan tekoon. Näin kaikki pääsivät osallistumaan aktiivisesti tarinan tekoon. Tarinasta tuli adjektiivien avulla hullunkurinen ja hauska (liite 6).

Jälkeenpäin kollegani kanssa puhuessamme kirjastotoiminnasta ja näytelmävalinnasta olimme aidosti iloisia kirjastotoiminnan jatkumisesta ja yhteistyön sujuemisesta. Lupasin tehdä alustavan käsikirjoituksen hullunkurisesta tarinasta, koska aikaa yhteisen käsikirjoituksen tekemiseen ei ollut. Oli turvattava tarvittava harjoitusaika näytelmälle. Kuulin, että 5C-luokka oli jatkanut innostuneena näytelmän suunnittelua ruokapöydässä. Olivat kyselleet näytelmän rooleista ja kertoneet ideoitaan mitä mikäkin roolihahmo voisi tehdä. Tämä innoitti minua pikaisesti kirjoittamaan alustavaa käsikirjoitusta, jotta pääsisimme työstämään näytelmää.

14.3 Hullunkurisesta tarinasta näytelmäksi

Ensimmäisellä näytelmän harjoituskerralla sovimme vain roolit, joka onnistui aika kivasti yhteishengessä. Muutamat roolit, kuten missi ja poliisi olivat haluttuimpia, mutta jokainen oli jälkeenpäin tyytyväinen omaan osaansa näytelmässä. Ensimmäisen kerran jälkeen oli vuorosanoihin tutustumista ja niiden opettelua ja muokkaamista oman suuhun sopiviksi (liite 7). Harjoittelimme näytelmää kirjastossa kolme kertaa ja esiintymislavalla mikrofonien kanssa kaksi kertaa. Käytännössä käsikirjoitus ja näytelmä muokkaantuivat tämän ryhmän näköiseksi toimintatutkimuksen tapaan. Kuula (1999, 150) selvittää, että tutkimusprosessiin osallistuvat innostuvat kehittämään toimintaa yhteiseksi hyväksi. He tietoisesti havainnoivat ja pohtivat mahdollisia kehityskohteita. Rooleja kehiteltiin kaikille näytelmään, oppilaat itse muokkasivat omaa roolihahmoansa ja sen vuorosanoja. Oppilaat saivat itse valita hullunkuriset vaatteet päällensä, ääni ihmiset keksivät itse sopivat äänet äänikohtiin. Näytelmäprosessi on hyvä esimerkki toimintatutkimuksellisesta tavasta toimia ja synnyttää uutta tietoa, jotta tulevaisuudessa voi hyödyntää. Kuula (1999, 219) kirjoittaa, että toimintatutkimuksessa on tavallista, että tutkija jättää tutkimustulosten käytön ja muutoksen mahdollisuuden avoimeksi. Toimintatutkimuksellisilla kehittämishankkeilla voidaan synnyttää toiminnan kautta uudenlaista tietoa, jota voidaan hyödyntää uusia käytäntöjä kehitellessä.

Oppilaat olivat ahkeria ja innokkaita harjoittelijoita ja nopeita ja iloisia oppijoita. Jo kenraaliharjoituksiin annoimme luokille luvan tulla katsomaan esitystä, koska esiintymisaika ei kaikille sopinut kevätjuhlakenraalien vuoksi. Esitys meni loistavasti, niin kenraali kuin oikea esityskin. Oppilaat olivat ihania; iloisia ja ylpeitä omasta tekemästä työstään. Saimme raikuvat aplodit, jotka oppilaat ansaitsivatkin. Apulaisrehtori Anja ja rehtori Juha tulivat kiittämään näytelmästä oppilaita jälkeinpäin.

15 LORUTTELUT JA RIIMITTELYT

15.1 Suunnittelu

Kirjastotoimintaan luokkansa kanssa osallistuva kollega kyseli kirjastotoimintani suunnitelmista. Kerroin suunnitelmastani lorutella yhdessä ensin kaikki, mutta sitten oli tarkoitus jakautua pienempiin ryhmiin. Olin materiaalit katsastanut ja arvioinut niiden riittävän neljälle eri ryhmälle. Selvensin tarkoitusta, että jokaisessa ryhmässä tulisi olla eri luokkalaisia ja ohjaava aikuinen. Kollega suunnitelti tämän kuultuaan jakavansa oman luokkansa jo etukäteen neljään ryhmään. Suunnitelmissani oli informoida pienryhmäpuolen luokan opettajaa myös ryhmiksi jakamisesta, mutta päivittäisien kohtaamisen puuttuessa ja pienryhmien ollessa rakennuksen eri siivessä kuin yleisopetuksen, asia jäi informoitavaksi kirjastotoiminnan alkuun.

15.2 Toteutus ja arviointi

Maanantaina 17. toukokuuta olin paikalla ohjaamassa tulijoita; yleisopetuksesta osa 3B-luokkaa ja 1C-luokkaa ja pienryhmäopetuksesta E2-8- ja 5-9-luokkia, istumaan kirjastosohville. Yleisö kuunteli hienosti, kun kerroin toimintatuokion ohjelman. Aloitimme riittelyt muistelemalla, mikä riimi on. Aluksi yleisö kaipasi innostamista ja kannustamista aktiivisuuteen ja osallistumiseen. Tein apukysymyksiä ja annoin vihjeitä asiasta, käyttäen tukiviittomia apuna. Yleisöstä moni keksi riittelyidean ja innokkaita viittaajia istui sohvilla monia. Yleisöstä löytyi innokkaita vastaajia, jopa niin, että osa unohti viittaamisen ja huuteli vastausta ääneen ilman vuoronsa saamista. Ohjasin tässä kohden heti kyseessä olevia henkilöitä odottamaan kohteliaasti vuoroaan ja näin kunnioittamaan kaverinkin saamaa vastausvuoroaan. Väyrysen (2001, 18) mukaan inklusio on sitä, että kaikki otetaan huomioon tasapuolisesti ja kunnioituksella

Kun kuulijoiden keskittymiskyky alkoi heiketä riimiarvoituksia kuullessa, jolloin päätin jakaa joukon neljään eri ryhmään. Tässä kohdin oma havainnointi oli tär-

keässä roolissa, jotta toimintaan keskittyminen ei olisi esteenä toiminnan onnistumiselle. Jokainen aikuinen sai ohjeen jakaa oman luokkansa näyttämiin paikkoihin. Jakauduimme kirjaston eri kulmiin. Pyysin eri aikuisten sijoittumaan eri ryhmiin kertoen, että haluan aikuisen olevan ohjaamassa toimintaa. Ohjasin aikuisia lukemaan ja riimittelemään korttien avulla kertoen pääasiana olevan sen, että oppilaat saisivat itse osallistua tilanteeseen mahdollisimman paljon, esimerkiksi itse lukemalla loruja tai vastaamalla riimiarvoituksiin.

Eri ryhmissä luettiin ja loruteltiin aktiivisesti. Itse toimin yhden ryhmän ohjaaja kirjaston perällä. Pidin huolen siitä, että ohjaamassani ryhmässä toimintaan osallistuminen oli tasapuolista. Oppilaat saivat vuorotellen vastata riimiarvoituksiin. Lorukortteja lukiessani pyysin oppilaita osallistumaan näyttäen lorukortin kuvaa toisille oppilaille. Näin myös lukutaidottomat saivat tehtävää itselleen. Itse yllätyin tässä kohden, miten niinkin pienestä asiasta kuin kuvan näyttäminen toiselle, saa iloiseksi ja kokea itsensä tärkeäksi. Yksi avustaja sanoi kuvien näyttämisen kohdalla, että eräs oppilas ei voi kuvien näyttämiseen osallistua, koska hänen kulkemisensa on huonoa. Tila, joka kulkemiselle oli varattu, oli ahdas. Itse en asiaa ymmärtänyt, olin kiitollinen, kun avustaja otti asian puheeksi. Siirsin pöydän pois keskeltämme ja sain kyseessä olevalta oppilaalta iloisen hymyn, kun hän pääsi näyttämään lorukortin kuvaa kaikille. Joukossa oli myös ujoja tyttöjä, jotka eivät halunneet vastata riimiarvoituksiin eivätkä lukea muille loruja tai näyttää kuvia. Huomioin heitä kuitenkin aina välillä kannustamalla arvaamaan vastausta tai kehuin heidän hymyään loru kuunnellessa. Sai Väyrynen (2001, 18–19) selvittää, että inkluusio on osallistujien tasapuolista kohtelemista, toiminnan muokkaamista kaikille osallistujille sopivaksi ja osallistumisen mahdollistamista.

Välillä ryhmämme toimintaan kuului viereisen ryhmän loruttelut, mutta äänet pysyivät aika hiljaisina, joten häiriöksi asti siitä ei ollut. Kahden muun ryhmän loruttelut ja riimittelut eivät ryhmämme paikalle kuuluneet, koska kirjaston kirjahyllyjen välissäolo esti sen.

Lopettamisesta ei ollut ryhmiin jakautuessa mitään puhetta, joten loppu ei mennyt ihan niin kuin olisi toivonut. Loruttelu-/riimittelymateriaalien ollessa hieman

erilaiset eri ryhmissä, siten myös ajankäyttö niiden kanssa toimimiseen oli erilaista. Eri ryhmät olivat eri aikaan valmiita. Kirjaston perällä olevien ryhmien poistuessa ja aiheuttaessa pientä melua, kirjaston etuosassa olevien toiminta häiriintyi selkeästi. Selkeä lopettamisen sopiminen kellonajan mukaan tai vielä yhteinen kokoontuminen lopussa olisi ollut suotavaa paremman toiminnan lopetuksen kannalta. Palaute kollegoilta, jonka sain heti suullisesti, oli hyvää. Yksi kollega sanoi kirjastohetken olleen mukava yhdessäolo hetki, vaikka vähän ohjaamiseen tirsakumisien vuoksi meni suotta aikaa. Myös saman asian vuoksi lu-
kiessa joutui käyttämään ääntä voimakkaammin. Tämä oli häirinnyt selkeästi vieressä olevan ryhmän toimintaa ja oppilaiden keskittymistä. Kyselin tässä kohden häiritsikö muiden ryhmien toiminta. Hyllyjen toisella puolella olevien kahden ryhmän toiminta ei ollut häirinnyt. Tämä on asia, joka seuraavan kerran ryhmissä toimiessa tulee ottaa huomioon. Kirjasin korjattavat asiat päiväkirjaani, jotta asiat tulisivat korjattua tulevaisuudessa.

16 SATUJEN LUKEMINEN

16.1 Suunnittelu

Olin etukäteen kysellyt opettajanhuoneessa kollegoilta selkeästi, kuuluvasti ja elävästi lukevia oppilaita isompien oppilaiden opettajilta. Lukijat löytyivät helposti. Päädyin kummitusaiheeseen huomioiden yleisön toiveet sekä koulun ja kaupungin kirjaston valikoiman. Lukijat saivat itse valita kirjoista tarinat, joita lukivat.

Edellisellä kerralla, kun kirjastossa toimimme pienemmissä ryhmissä, totesin palautetta saatuani, että neljä eri ryhmää eivät voi yhtäaikaaisesti toimia kirjastossa, jos toiminnassa vaaditaan keskittymistä kuuntelemiseen. Koska perjantaina 21. toukokuuta oli kyseessä isojen oppilaiden satujen lukeminen pienemmille oppilaille ja olin suunnitellut sen tapahtuvan ryhmissä, niin suunnittelin osan ryhmistä olevan muualla kuin kirjastossa.

16.2 Toteutus ja arviointi

Aloitin esittelemällä lukijat, joita oli viidenneltä luokalta kaksi poikaa, neljänneltä luokalta kaksi tyttöä ja kolmannelta luokalta kolme tyttöä ja yksi poika. Lukijat esittelivät myös kaikille kirjansa, joita oli pienemmissä ryhmissä tarkoitus lukea. Joka ryhmässä oli eri kirjat, mutta aiheena kaikilla oli sama kummitusaihe. Tässä vaiheessa yleisöstä kuului innokas kysymys, että saako kaikki kuulla kaikkia kirjoja. Mietin, että oliko tarpeetonta esitellä kaikille kaikkia luettavia kirjoja, koska kirjaa, jota olisi halunnut kuunnella, ei saanut itse valita. Voisiko joskus toiste kirjojen lukutuokion tehdäkin siten, että kirjan, jonka haluaisi kuunnella saisi itse valita. Pysyisikö mielenkiinto paremmin näin yllä kirjaa kuunneltaessa, kun se olisi valittu oman mielenkiinnon mukaan? Voisiko siinä olla riskinä, että jokin kirja saa suuremman suosion kuin toinen? Tässä kohden täytyy ottaa huomioon ryhmäkoon suurentuminen paikan ja ohjaavien aikuisten kannalta.

Ohjeistin lukijat lukemaan kuuluvasti ja selkeästi ja ohjeistin aikuisia ohjaamaan kirjan lukemisen jälkeistä keskustelua, kirjan tarinan muistelua, tavoitteena, että

mahdollisimman moni asiaan osallistuisi. Viime kerrasta viisastuneena kerroin saavan lopettaa sen jälkeen, kun on kirja luettu ja tarina muisteltu. Jakauduimme neljään eri ryhmään, ryhmään siten, että jokaisessa ryhmässä oli muitakin kuin omia luokkakavereita. Pienryhmäopetuksen oppilaat jakautuivat kirjastoon kahteen eri ryhmään, jotta saivat sinne mukaan myös tarvittavan määrän aikuisia ohjaamaan.

Itse toimin yhden ryhmän ohjaajana. Meillä oli mahdollisuus kuunnella kahden neljäsluokkalaisen tytön kirjan lukemista. Lukeminen oli elävää, selkeää ja tarpeeksi kuuluvaa. Yleisö jaksoi kuunnella ihan hyvin, vähän jouduin muutamaa oppilasta ohjamaan keskittymään asiaan paremmin. Kirjan lukemisen jälkeen muistelimme kirjan tapahtumia, joita oppilaat aktiivisesti ja hyvin muistavasti osasivat kertoa. Juttelimme erityisesti tarinan jännittävistä kohdista muistellen omia samankaltaisia kokemuksia. Suurin osa osallistui keskusteluun ohjatessani keskustelua hieman. Ryhmäni ollessa vielä keskustelemassa kirjasta luokkaan saapui jo takaisin oppilaita muista ryhmistä. He osasivat tulla hiljaa, häiritsemättä muita. Koska kyseessä olivat eri kirjat tai tarinat joita ryhmissä luettiin, niin myös ajankäyttö oli erilaista. Tulisiko valita sama kirja jokaiseen ryhmään, niin ajankäyttö lukemiseen olisi suurin piirtein sama? Tätä toimintoa olisi hyvä kehittää tulevaisuutta varten.

Jälkeenpäin juttelin muiden toimintaa ohjaavien aikuisten kanssa kirjanluku-tuokiosta. Pienryhmäopetuksen opettaja koki kirjastossa kahden ryhmän toiminnan huonoksi. Toisen ryhmän kirjaesittely oli häirinnyt, myös ruokalasta tuleva melu. Myös ryhmän kirjavalinta oli huono. Mauri Kunnaksen ”Yökirja” olisi vaatinut intiimimmän tilan pienine kuvineen ja hassuine tarinoineen. Oppilaat olivat kovasti kuitenkin pitäneen kirjasta. Jatkossa on syytä miettiä tarkemmin kirjavalintaakin, että se olisi yleisöystävällisempi. Isommilla kuvilla ja selkeämällä tarinalla varustettu kirja olisi parempi. Olisiko ollut järkevää käyttää koulussa olevia dokumenttikameroita kuvallisten kirjojen lukemiseen? Dokumenttikameran kautta yleisöllä olisi ollut mahdollista paremmin nähdä kuvat, kun kone suurentaisi ne.

Monen osallistuneen aikuisen kanssa juteltuani tuli esiin lukijoitten valinta tärkeänä osana toiminnan onnistumista. Oli tärkeää, että lukeminen oli selkeää ja kuuluvaa. Minun mielestä aikuisen ohjaus tulisi olla tässä kohdin hyvänä apuna. Aikuinen voi kannustaa lukemaan hitaammin tai lukemaan kuuluvammalla äänellä. Täytyy ymmärtää, että lukijoita voi tilanteessa jännittää ja kannustus voi asiaa helpottaa. Oppilaat olivat pitäneet siitä, että heille tarinoita luettiin. Joku olikin kysynyt voidaanko näin tehdä joskus uudestaan. Yksi kollegoistani antoi palautetta, että luokkien välisen yhteistyö tekeminen oli hyvä asia, esimerkiksi kyseessä ollut kirjastotoiminta oli mukavaa vaihtelua kouluarkeen. Hän piti myös pienempiin ryhmiin jakautumista hyvänä, näin ryhmäkoko oli sopiva.

17 KIRJASTORUNOJEN TEKO

17.1 Suunnittelu

Maanantaina 24.5. en aamulla kyennyt mahakipujen vuoksi lähtemään töihin. Juttelin apulaisrehtorin kanssa päivän ohjelmasta puhelimesta ja kerroin kirjastotoiminnan osalta, että yleisopetuksen opettajan kanssa oli kirjastorunojen tekemisestä ollut puhetta ja että hän oli tietoinen toiminnan suunnitelmista. Kerroin, että hän myös voisi toiminnan ohjaaja. Apulaisrehtori lupasi asiaa opettajalta kysyä. Seuraavana päivänä töihin tultuani kuulin, ettei kirjastotoimintaa ollut pidetty. Tässä kohdin innokkuuteni ei siis ollut tarttunut muihin, jotta kiinnostusta kirjastotoiminnan ohjaamiselle olisi löytynyt. Tässä kohdin oli havaittava, että kirjastotoiminnan pitäminen oli oikeasti vain minun vastuullani, vaikka jotkut kollegat innokkaasti osaa toimintaa kanssani suunnittelivat ja toiminnassa kuitenkin oli aina kävijöitä. Kirjastotoiminnan ajateltiin ehkä vain olevan minun opiskeluun liittyvä asia, ajateltiin, että kukaan muu ei voi sitä hoitaa. Tässä kohdin en ollut itse saanut viestitettyä asiaa, markkinoitua toimintaa siten, että se olisi mielletty koulun yhteiseksi asiaksi.

Kirjastorunojen tekemisen pois jääminen produktiosta jäi minua henkilökohtaisesti harmittamaan. Tein paljon töitä löytääkseni erilaisia vapaita aikoja, joita toiminnan pitämisen ajankohdaksi ehdottaisin. Löysin sopivan yhteisen ajan pienryhmäopetuksenluokan ja oman luokkani kanssa, mutta toiselle yleisopetuksen luokalle ajankohta ei sopinut. Pidin tärkeänä sitä, että joukko muodostuisi yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaista, jotta toiminnan inklusiivisuus toteutuisi ja toiminnalle asetetut tavoitteet yhteisöllisyyden lisäävästä toiminnasta paremmin saavutettaisiin.

17.2 Toteutus ja arviointi

Olimme sopineet tapaavamme kirjastossa keskiviikkona 2. kesäkuuta klo 8.15. Olimme oman luokkani kanssa kirjastossa jo hieman aikaisemmin ja huomasin

kirjastossa olevan jo paljon muita koulun oppilaita lukemassa. Ajankohtamme ei ollut normaali ja ennalta sovittu kirjastotoiminnalle, joten minun olisi erikseen pitänyt tila varata. Ilokseni tilanteesta kuitenkin havaitsin, että tällaista ongelmaa ei koskaan tullut eteen aikaisemmin, koska koko koulun väki tiesi kirjastossa olevan toimintaa maanantaisin ja perjantaisin klo 10.15. Halusin tässä kohdin ajatella, että toiminta oli sulautunut arkeen, tiettyyn ajankohtaan.

Teimme kirjastorunoja pienryhmäopetuksen luokassa. Alussa kerroin, että oli yhdessä tarkoitus tehdä runoja. Kerroin, että olisi tarkoitus keksiä erilaisia sanoja, jotka liittyivät kirjastoon. Alussa oli havaittavissa pientä ujostelua ja aristelua. Kyselin molempien luokkien edustajilta vuorotellen ja pikku hiljaa oppilaat rohkaistuivat ja innostuivat osallistumaan aktiivisesti. Mietimme yhdessä erilaisia riimejä kaikkien ryhmien avuksi runojen tekemiseen. Yhteisten pohtimisen ja ohjeiden antamisen jälkeen jakauduimme ryhmiin siten, että jokaisessa ryhmässä oli pienryhmäläisiä sekä yleisopetuksen oppilaita. Teimme ryhmiä yhteensä viisi. Kolmessa ryhmässä oli koko ajan aikuinen ja itse ohjasin kahta ryhmää vuorotellen. Runon alkua oppilaiden oli vaikea keksiä. Annoinkin erilaisia aloitusvaihtoehtoja runolle. Pikkuhiljaa runoja alkoi syntyä. Välillä oppilaat tarvitsivat kannustusta ja vinkkejä runon jatkamiselle. Aikaa runojen luomiselle olisi pitänyt ehkä olla hieman enemmän kuin 20 minuuttia. Tulevaisuudessa tämä tulisi ottaa huomioon.

Kun runot olivat valmiita (liite 8), niin ryhmä sai tehdä runosta julisteen valitsemalleen värilliselle paperille sekä kirjoittaa ja kuvittaa runon siihen. Kaikki pääsivät osallistumaan runojulisteen tekemiseen kuvittaen tai kirjoittaen. Mukavasti yhteistyössä työt sujuivat, vuorotellen oppilaat julisteen ääressä töitä tekivät ja näin saatiin kirjastoon kaikkien iloksi hienoja runoja.

18 PRODUKTION KIRJALLISEN PALAUTTEEN ARVIOINTI

Produktion loputtua laadin kirjallisen kyselylomakkeen (liite 9) saadakseni palautetta ja mielipiteitä produktion onnistumisesta ja produktion tavoitteiden saavuttamisesta. Kyselylomakkeita oli tarjolla opettajanhuoneen pöydillä, sekä yleis- että pienryhmäopetuksessa. Markkinoin myös erikseen opettajankokouksessa asiaa sekä myös henkilökohtaisesti niille kollegoille, jotka olivat mukana kirjastotoiminnassa. Esimiehille annoin kyselylomakkeet henkilökohtaisesti. Vastattuja palautteita sain yhteensä kuusi kappaletta. Jos kaikki toiminnassa olleet olisivat vastanneet, niin olisin saanut palautteita 20 kappaletta mukaan luettuna rehtorin ja apulaisrehtorin vastaukset. Palautteen antaminen oli mahdollistettu myös niille, jotka eivät kirjastotoimintaan olleet osallistuneet. Onneksi olin saanut toiminnan aikana ja heti sen jälkeen mukavasti suullistapalautetta ja ideointiakin, jotka auttoivat kehittämään toimintaa.

Kirjasto toimintapaikkana koettiin viihtyisänä, rauhoittavana. Kirjastotoiminnan myötä kirjasto koettiin inspiroivana, monipuolisena, motivoivana, sellaisena yhteisenä toimintapaikkana. Kolme neljästä kirjastotoimintaan osallistuvasta vastasi toiminnan jotenkin jatkuneen arjessa, esimerkiksi kirjastotoiminta innosti jatkamaan satuteemaa omassa luokassa, hullunkurisen tarinan teko kasvoi näytelmäprojektiksi, kirjastosisustuksen tuoma ilo ja värikkyys koettiin kirjastossa oloaikana iloiseksi muistutukseksi yhdessä tekemisistä.

Kolme vastaajaa oli ryhmän koostumuksesta sitä mieltä, että koko on sidoksissa toiminnan sisältöön. Koettiin ryhmän koon määräytyvän tekemisen mukaan. Yhdestä näistä kolmesta vastauksesta koettiin yllättäväksikin useamman porukan yhteiset tekemiset kirjastossa. Yhdessä vastauksessa kirjoitettiin ryhmäkoon olevan maksimissaan 40 oppilasta, jos kirjastossa tehtävä toiminta ei ole niin toiminnallista ja liikkumista tarvitsevaa. Yhdessä vastauksessa esitettiin 20 oppilasta olevan hyvä ryhmäkoko intiimin tunnelman saavuttamiseksi. Yhdessä vastauksessa koettiin puolikkaat luokat eli n. 10 oppilasta sopiviksi kirjastossa toimimaan. Vastaus oli eri linjalla muiden vastusten ja toiminnassa olevien ryhmäkokojen kanssa. Neljässä vastauksessa kuudesta kirjoitettiin yleis- ja pien-

ryhmäopetuksen oppilaiden yhdessä olemisesta kirjastossa. Yhdessä näistä vastuksista oltiin pahoillaan, kun kohtaamisia ei hänen luokan kohdalleen sattunut. Muissa koettiin kirjastotoiminnan ja kirjaston paikkana palvelevan yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaiden kohtaamisia.

Kysyttäessä mielipidettä yhteisöllisyyden lisääntymisestä koulussa, kuudesta vastauksesta kaikki olivat sitä mieltä, että yhteisöllisyys koulussa on jollakin tavalla lisääntynyt. Kysyttäessä miten yhteisöllisyys näkyy koulun arjessa, kolmessa vastauspaperissa sellaista ei osattu määritellä. Yhdessä vastauksessa kerrottiin yhteisöllisyyden näkyvän arjessa pieninä kohtaamisina, kahdessa vastauksessa esille nostettiin yhteiset tapahtumat ja projektit.

Kysyttäessä, millainen kirjastotoiminta olisi jatkossa antoisaa, sain paljon palautetta ja kehitettäviä ideoita. Kirjasto koettiin hyväksi erilaisten tapahtumien pito- paikaksi ja koettiin hyväksi kohtaamispaikaksi. Ehdotettiin lukutuntien pitämisen lisäämistä, saduttamista, näyttelyjä, esittelyjä ja taidetta kirjastoon esille laitettavaksi. Yhdessä vastauksessa jopa toivottiin säännöllisyyttä kirjastotoiminnalle, vakiintumista koulun arjen toiminnaksi. Myös neljässä paperissa vastauksiin oli kirjattu paljon erilaisia ajatuksia ja kehitysideoita kirjastotoimintaan ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Ehdotettiin, että jokainen opettaja voisi vastata yhdestä kirjastotoiminnan pitämisestä, ehdotettiin myös, että opettajan käyttäisivät enemmän kirjaston kirjoja apunaan opetuksessa. Ehdotettiin myös, yhteistyötä oikean kirjaston kanssa, kirjavinkkauksia, kirjojenvaihtopöytää, kirjailijavierailuja, kirjan päivän juhlaa, kirjaseikkailua, yleisopetuksen kirjadiplomitoiminnan laajentamista pienryhmäopetukseen ja kirjaston älytaulun hyödyntämistä laajemmin.

19 PRODUKTION PALAUTE HAVAINNOINTIEN KAUTTA

Kirjastotoimintaa toteuttaessani havainnoin koko ajan osallistujien ilmeitä ja olemista ja aktiivisuutta toiminnan aikana. Suurin positiivinen anti minulle oli kirjastotoiminnasta juuri oppilailta tullut palaute. Osallistujien keskittyminen kuuntelemaan ohjeita ja innostuneisuus osallistumaan toimintaa keskustelemalla ja vastaamalla kysymyksiin, oli antoisaa. Aina sen myötä sain itselleni varmistuksen siitä, että olen osannut oppilaita innostaa ja olen osannut kertoa asiat selkeästi ja ymmärrettävästi, mikä olikin oma tavoitteeni produktiossani. Myös iloiset ilmeet ja naurahdukset kertoivat usein palautetta osallistujien viihtymisestä. Pari kertaa sain ihan suoraa palautetta oppilailta heidän kertoessaan, että toiminnassa oli ollut kivaa. Se lämmitti sydäntä ja kannusti jatkamaan toimintaa samalla tavalla.

Koin toimintaa eteenpäin vievänä asiana sen myös, että osallistujat konkreettisesti tekivät iloisesti yhdessä, ottaen muita oppilaita huomioon. Mieltä virkistävin palaute oli minulle kuitenkin toiminnan jatkuminen jollakin tapaa kirjastotoiminnan ulkopuolella. Oli esimerkiksi mahtavaa kuulla lasten laulavan räppiä välitunnilla tai leikittelevän hullunkurisella tarinalla. Myös innokkuus jatkaa räpin laulamista ja harjoittelua siihen pisteeseen, että se laulettiin koko koululle keskusradion kautta. Myös into jatkaa hullunkurisen tarinan tekeminen kokonaiseksi näytelmäksi ja esitettäväksi koulun muulle väelle ilostutti kovasti mieltäni. Ne olivat loistohetkiäni produktiossani ja vahvistivat omaa ammatillisuuttani yhteisöllisyyden arvostajana ja toimeliaana työntekijänä olemista. Koin vahvasti saavuttaneeni itselleni asettamani tavoitteeni ja ajattelin olevani kehittyvä ammatillisuuden näkökulmasta katsottuna.

20 PRODUKTION PROSESSIN JA TOIMINNAN ARVIOINTI

Toteutin arvioinnin prosessiarviointina ja sen teoriaa olen kuvannut luvussa 6 ”Kirjastossa on kivaa” –produktion suunnitteluprosessi. Olen tarkastellut koko produktion aikana esiinnousseita ongelmia tai oivalluksia kriittisesti jokaisen toiminnon arviointi luvuissa. Olen hyödyntänyt havaitsemiani asioita ja käyttänyt niitä palautteena ja kehittänyt niiden avulla toimintaa.

Produktion teoriat inkluusio ja sosiaalinen pääoma osoittautuivat produktion sopiviksi. Mielestäni valitut teoriat olivat koko produktion ajan toimintahetkien suunnitelmien ja niiden toteutuksen perustana. Kaikissa toiminnoissa inkluusio oli havaittavissa erilaisten oppijoiden myötä (kuvio 2). Kaikki osallistujat olivat omia arvokkaita yksilöitä puutteineen ja toimivat omassa yhteisessä koulussaan. Jokaisessa toiminnossa yritettiin poistaa osallistumisen ja oppimisen esteitä, jotta kaikilla osallistujilla olisi ollut mahdollista aktiiviseen osallistumiseen. Ajattelen, että vahvempi inkluusioajattelu kollegoiden toimesta olisi lisännyt kaikkien halukkuutta osallistua kirjastotoimintaan ja jopa sen suunnitteluun ja kehittämiseen. Ajattelen, että yhteisen suunnittelu vaatii ajatusta siitä, että olemme kaikki meidän yhteisessä koulussa meidän erilaisten oppijoiden kanssa. Mielestäni erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen on tärkeää.

Sosiaalisen pääoman teoriaan palaan tarkemmin luvussa 20.1 Osallistumismahdollisuuden ja sen myötä yhteisöllisyyden lisääntymisen arviointi. Myös tutkimuslaji; toimintatutkimus, osoittautui sopivaksi ”kirjastossa on kivaa” –produktiolle, koska toiminta muokkautui ja kehittyi osallistujien mukaan. Itse olin tutkijana mukana prosessissa, jossa käytäntöä yritettiin kehittää. Olisi ollut suotavaa, että kehitystyöhön olisivat kollegat osallistuneet suuremmalla panoksella. Ajattelen, että silloin produktio olisi ollut arvokkaampi toimintatutkimus.

20.1 Osallistumismahdollisuuden ja sen myötä yhteisöllisyyden lisääntymisen arviointi

Arvioin, että suurimmassa osassa toimintaa osallistujien aktiivinen osallistuminen oli mahdollista. Selkeästi parempia toimintoja olivat ne toiminnot, joissa tehtiin jotain konkreettisesti esimerkiksi kirjastosisustuksen ja hullunkurisen tarinan teko. Toimintojen, jotka sisälsivät osallistumismahdollisuuden pelkän kuuntelun ja keskusteluun osallistumisen kautta, osallistumisaktiivisuus oli vähäisempi. Kirjaesittelyt ja satujen lukeminen olivat toiminnoista ne, joita tulisi tulevaisuutta varten kehittää, etenkin yleisön osallistumisen näkökulmasta. Voisiko toimintoihin suunnitella osuuksia, joissa osallistujat tekevät yhdessä jotain, esimerkiksi kertovat toisilleen mielipiteitä kirjaesittelyistä tai tutustuvat pienemmissä ryhmissä tarkemmin haluamaansa kirjaan tai piirtävät kuulemastaan sadustaan?

Konkreettisen tekemisen toiminnot myös lisäsivät sosiaalista pääomaa eli yhteisöllisyyttä (kuvio 2). Osallistujat ottivat huomaamattaan toisiaan huomioon ja keskustelivat kirjastotoiminnan aiheesta. Toiminnon jatkuessa välitunnille räpin muodossa tai toiminnan synnyttämien ruokapöytäkeskustelujen myötä syntyi yhteisöllisyyttä. Kirjastosisustuksen ompeluprosessi vahvisti minulle sen, että yhteisöllisyyttä löytyi oppilaista jo ennestäänkin. Omatekemä tyyny haluttiin kaikkien nähtäväksi ja käytettäväksi yhteiseen kirjastoon ja siitä saatiin jutunaiheita kirjastossa ollessa, joka osaltaan taas lisäsi yhteisöllisyyttä.

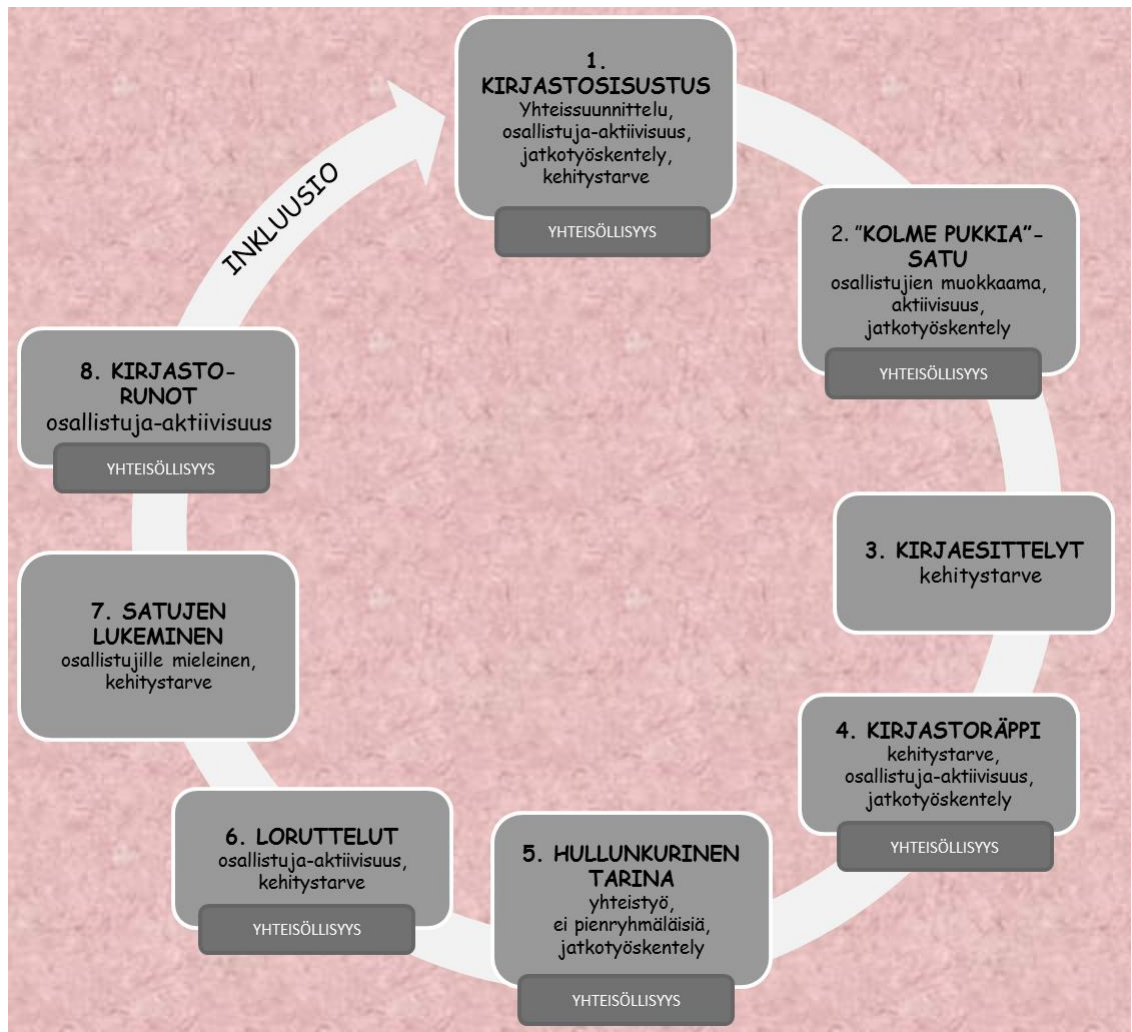
”Kolme pukkia” -sadun työstö oli onnistunut kokonaisuus. Useampi tapaamiskerta saman aiheen parissa sai osallistujia tutuimmiksi ja avoimemmiksi ja näin ollen sillä oli enemmän yhteisöllisyyttä lisäävää vaikutusta. Aktiivinen osallistuminen sekä osallistujien vaikutusmahdollisuus oli tässä toiminnossa hyvin taattu. Myös tämä toiminto innostutti kehittämään yhdessä jatkoa toiminnolle. Toiminta innosti toimintaan osallistuvia aikuisia yhteissuunnitteluun toiminnan jälkeen, joten voidaan sanoa, että yhteisöllisyys kasvoi myös aikuisten kesken (kuvio 2).

Hullunkurisen tarinan teko yllätti minut kokonaisuudellaan, joksi se muodostui osallistujien avulla. Osallistujien osallisuus oli voimakasta ja tiivistä. Myös ulko-

puolisten kiinnostus asiaan motivoi jatkamaan toimintaa. Tiivis yhteissuunnittelu ja -toteutus olivat hedelmällisiä, jolla oli käytännössä toimintaa innoittava vaikutus. Yhteisöllisyys kasvoi etenkin oppilaiden, mutta hieman myös henkilökunnan keskuudessa (kuvio 2).

Pienryhmäopetuksen osallistumisprosentti olisi voinut olla toiminnoissa suurempi. Sen vuoksi mielestäni ei päästy maksimaaliseen tavoitteeseen yleis- ja pienryhmäopetuksen yhteisöllisyyden lisäämisessä. Ajattelen, että jatkossa tulisi panostaa innostamiseen ja markkinointiin pienryhmäopetuksen puolella ja toiminnan sisällön sopivuuteen samanaikaisesti sekä pienryhmä- että yleispuolen oppilaille.

Yhteisöllisyyden lisääntyminen olisi ollut mahdollista myös kollegoiden keskuudessa. Itse koen, että yhteisellä suunnittelulla ja yhdessä tekemisellä on iloa tuottavaa vaikutusta. Mietin, että myös oman perustyön ajattelemisen laajemmin kuin omassa luokassa opettamisena olisi auttanut saamaan ihmisiä mukaan toiminnan kehittämiseen. Jos kaikki ajattelisivat, että yhteiset suunnittelut ja yhteiset tekemiset oman luokan ulkopuolella kuuluvat omaan perustyöhön, niin asioita ei kokisi itselleen taakkana. Suurempi kiinnostus toimintaan ja useammat toimintojen yhteissuunnittelut olisivat mahdollistaneet paremmin yhteisöllisyyden lisääntymisen myös aikuisten kesken. Ajattelen, että kyseessä olevalla kirjastotoiminnalla on loistava mahdollisuus lisätä yhteisöllisyyttä koulussa. Opinnäytetyöstäni saa hyviä toiminta- ja kehitysideoita, joita jatkossa voi hyödyntää.

KUVIO 2: Kirjastotoiminnan toteutuminen

20.2 Kirjastotilan käyttöönoton ja toiminnan jatkumisen arviointi

Kirjasto oli toiminnan aikana hyvässä käytössä ja toiminnan myötä saatiin selville, että kirjastossa voi järjestää toimintaa isommallekin osallistujamäärälle, 40 hengelle. Yleis- ja pienryhmäopetuksen oppilaiden yhteistä toimintaa olisi jatkossakin hyvä järjestää kirjastossa. Se on tilana riittävän suuri, avara ja viihtyisä.

Toiminnot "loruttelut" ja "satujen lukeminen" koettiin käytännössä hyviksi aiheeltaan, mutta tilan käytössä olisi vielä kehitettävää, vaikka muutoksia kokemuksen kautta tehtiinkin jo produktion aikana. Jatkossa toimintatila tulee huomioida

siten, että osallistujajoukkoa pienempiin ryhmiin jaettaessa taataan kaikille ryhmille rauhallinen ympäristö toteuttaa toimintaa. Tilassa voi jakaa joukkoa pienempiin ryhmiin, jos äänen käyttö ei häiritse muita ryhmiä. Pienempiin ryhmiin jaettaessa on syytä huomioida koulun muutkin tilat suunniteltaessa toimintapaikkoja.

Kirjastotoimintaa pidettiin hyvänä toimintana, palautteen ja käytännössä saatujen havaintojen perusteella. Toiminta-aika ja sen pituus koettiin käytännössä toimivaksi yleis- ja pienryhmäopetuksen luokkien oppilaille. Kirjastotoiminta sai myös lehtipalstatilaa koulun lehdessä, jolla saatiin tiedotettua kirjastotoiminnasta myös vanhempia (liite 10).

Kirjastotoiminta ei tällaisenaan jatku Mussalon koulussa, koska kiinnostusta toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen ei löytynyt kevään aikana juurikaan muiden kollegoiden keskuudesta. Valmista toimintaa pidettiin hyvänä ja siihen haluttiin osallistua, mutta kenelläkään ei ollut halua tai voimavaroja lähteä itse suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa oman perustuksen lisäksi. Ajateltiin kirjastotoiminnan olevan minun opiskeluuni kuuluva asia, eikä näin ollen koettu sitä yhteiseksi asiaksi? Vai oliko kevätlukukauden loppu huono ajankohta uuden kehittämiselle? Oliko niin, että energiaa ei enää riittänyt uuden kehittämiselle?

Itse olisin toimintaa jatkanut mielelläni syksyllä 2010, mutta työsuhteeni päättyminen ei sitä mahdollistanut. Olin keväällä 2010 mukana anomassa Mussalon koululle monikulttuuriseen toimintaan rahallista avustusta, jolla pystyttäisiin järjestämään monikulttuurisuutta edistävää toimintaa koulussa. Suunnitelmissa tuolloin oli, että toiminta voisi tapahtua kirjastossa erilaisilla kokoonpanoilla ja erilaisten aiheiden kera. Itse mietin, että voisihan kirjastossa aloittaa toiminnan joka tapahtuisi vain kerran kuussa. Uskon, että velvoittamalla jokaista opettajaa yhden toimintahetken suunnitteluun ja toteutukseen yhteisen aiheen tai tavoitteiden mukaisesti, kenellekään ei tulisi toiminnon suunnittelusta ja järjestämisestä liian suurta vaivaa. Tai jos yksi innokas toiminnan suunnittelija ja järjestäjä joukosta löytyisi, niin voisiko jatkossa organisoida asiat siten, että henkilön järjestäessä kirjastotoimintaa joku muu samanaikaisesti hoitaisi hänen perustustaan, jotta hänen itsensä ei tarvitse tehdä kaksinkertaista työtä. Saisiko näin

joitakin ihmisiä innostumaan yhteisen toiminnan suunnittelemiseen ja toteuttamiseen paremmin?

20.3 Oman ammatillisen kasvun arviointi

Käytin produktion aikana omia ihmissuhde- ja yhteistyötaitojani hyväksi markkinoinnin ja yhteissuunnittelujen aikana. Koin onnistuneeni taidollisesti hyvin, vaikkakin määrällisesti olisi ollut hyvä esimerkiksi markkinoida kirjastotoimintaa enemmän. Varmasti yksi inhimillinen osatekijä vaillinaiseen markkinointiin oli ajanpuute. Aikaa oli toisinaan liian vähän, koska tein produktiota oman työni ja muun opiskelun ohessa.

Ohjaaminen oli tärkeässä osassa jokaisessa toiminnassa. Kaikkien osallistujien huomioiminen isomman osallistujamäärän ollessa kyseessä oli haastavaa. Selvisin siitä mielestäni hyvin. Ohjaamisen kannalta hyvä asia oli myös se, että minulla oli työkokemusta myös pienryhmäopetuksesta. Tämän kokemuksen ansiosta osasin ottaa heidät huomioon toimintaa ohjatessani. Toistot ja selkeä ohjaustapa ja toisinaan jopa tukiviittomien käyttö teki ohjauksestani ymmärrettävää. Aikuisten ohjaamisessa kehityin produktion aikana kokemusten kautta, osasin hyödyntää päiväkirjaani merkitsemiäni havaintoja seuraavaa toimintaa toteuttaessa.

Oma yhteisöllisyysajattelu ei varmastikaan välittynyt suunnitellessani ja toteuttaessani toimintaa. Kehitystyöryhmän jäseniin en saanut innostuneisuuttani yhteisöllisyyden merkityksestä tarttumaan ja tätä kautta heitä innostumaan pitämään produktiota yhteisenä asiana, jota yhdessä kehitettäisiin. Yhteisöllisyysinnokkuus ei myöskään tarttunut suuremmin toisiin aikuisiin toiminnan aikana ohjaukseni välityksellä, koska samankaltaista toiminnan pitämisen innokkuutta ei ilmennyt.

Arvostin oman ammatillisuuden näkökulmasta sitä, että osasin ottaa osallistujat omina arvokkaina yksilöinä huomioon. Osasin ohjatessani huomioida osallistujien puutteita ja poistaa sen myötä esteitä osallistumiselle käyttäen luovuuttani

ja spontaanisuuttani hyväksi. Havainnoin osallistujissa tapahtuvia asioita. Osasin antaa heille tilaa muokata toimintaa näköisekseen, esimerkiksi otin yleisöstä vastaan toiminnan etenemisehdotuksia tai huomasin kiinnostuksen herpaantumisista liikehdintänä tai innokkuuden lisääntymistä iloisista kasvoista. Osasin ottaa huomioon ohjatessani yleisön reaktiot ja tehdä sen myötä luovasti ratkaisuja etenemisen suhteen tai antaa yleisön viedä toimintaa omilla ajatuksilla eteenpäin. Osasin myös arvioida produktion aikana tapahtuvia asioita ja kehittää toimintaa parempaan suuntaan osallistujien sekä tavoitteiden kannalta. Arja Kuula tähdentää toimintatutkimuksen prosessiin olennaisesti kuuluvan tutkijan empaattisuus. Tutkija on ihminen, joka ymmärtää mahdollisia konflikteja kaikkien osapuolten näkökulmasta. Hän saavuttaa empaattisuuden ja luottamuksen avulla kosketuksen ihmisten toimintaan ja ajatuksiin ja näin ollen kerää aitoa tutkimusaineistoa. Näin hän selviytyy ennakoimattomista tilanteista ja näkee itsensä myös tutkimusvälineenä. (Kuula 1999, 144.) Opettajan inklusiivinen ajattelu ja sen mukaan työskenteleminen vahvistaa tukea tarvitsevan oppilaan oppimista ja osallistumista. Tärkeintä on siis ymmärtää oppilaan suoriutuminen tilanteista omien resurssien mukaan. Ympäristön kannustava tuki ja suhtautuminen ovat tärkeitä. (Murto 2001, 45.)

Suunnittelin, toteutin ja arvioin produktion innoissani ja ylpeänä yhteiseksi hyväksi. Sain tyydytystä siitä, että muut kokivat hyviä yhdessäolohetkiä ja nauttivat erilaisista tilanteista. Niiden tuntemuksien voimalla jaksoin tehdä opiskelua, opetustyötä ja produktiota yhtä aikaa. Helpolla en ole opinnäytetyötäni saanut valmiiksi, mutta antoisaa sen tekeminen on ollut ja sitä myöden ammatillisesti hyvin kasvattavaa.

LÄHTEET

- Hietaniemi, Eila 2004. Aktivointia-elämänhallintaa-sosiaalista pääomaa. Tutkimus ikääntyvien työttömien elämänhallinnan tekijöistä ja syrjäytymistä torjuvien toimenpiteiden vaikutuksista. Työpoliittinen tutkimus. Helsinki: Työministeriö.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hyyppä, Markku T 2002. Elinvoimaa yhteisöstä, sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Koski Ilona & Rytivaara Anna 2004. "Tää on niinku meidän luokka" : laadullinen tapaustutkimus kahden opettajan yhteistoiminnallisuudesta yleisopetuksen luokan ja pienluokan muodostamassa luokassa. Pro gradu-tutkielma. Erityispedagogiikan laitos, Jyväskylän yliopisto.
- Kotkan kaupungin koulutuspoliittinen strategia 2003–2010. viitattu 3.3.10.
http://www.kotka.fi/alltypes.asp?d_type=5&menu_id=1983&menupa_th=45,1983#1983
- Kuokkanen, Ritva; Kivirinta, Mervi; Määttänen, Jukka & Ockenström, Leena 2007. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus, kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.
- Murto, Pentti 2001, Vammaisuuden raameista osallisuuden kokemiseen. Teoksessa Pentti, Murto; Aimo, Naukkarinen, & Timo, Saloviitta (toim.) Inklusion haaste koululle, oikeus yhdessä oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mussalonkoulu/opetussuunnitelma. viitattu 3.3.10. http://www.kotkan-koulut.fi/Mussalon_koulu/Opetus/Opetussuunnitelma

Mussalonkoulu/pienryhmät. viitattu 17.3.2011.
http://www.kotkankoulut.fi/Mussalon_koulu/Pienryhm%C3%A4t

Mussalon koulun visio ja strategia moniste, 2010.

Moberg, Sakari 2001. Intergraation ja inkluiivisen kasvatuksen ideologia ja kehittyminen. Teoksessa Markku Jahnukainen (toim.) Lasten erityishuolto ja –opetus Suomessa. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Mäkipeska, Marja & Niemelä, Terttu 2005. Haasteena luottamus – työyhteisön sosiaalinen pääoma ja syvärakenne. Helsinki: Edita Prima Oy.

opetusministeriö/koulutus. viitattu 2.3.10
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/osallistuva_oppilas_-_yhteisoellinen_koulu_-hanke/index.html

Palovaara Markku. verkkojulkaisut. viitattu 1.3.10. <http://sokl.joensuu.fi/verkojulkaisut/monitiet/pdf/palovaara.pdf>

Poikela Esa. Onko sosiaalisen pääoman värillä väliä?. Teoksessa Esa Poikela (toim.) Oppiminen ja sosiaalinen pääoma. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Pulkkinen Lea. Mukavaa yhdessä, Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raina Liisa & Haapaniemi Rauno 2007. Yhteisöllinen pedagogia ”...ettei tarvitse tehdä yksin.”. Helsinki :Arator oy.

Rautiainen Asta (toim.) 2005. Koulu yhteisöllisenä toimijana. Helsinki: Yliopistopaino.

- Ruuskanen Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ruuskanen Petri 2009. viitattu 24.4.2011. [http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/sosiaalinen-paaoma/?searchterm=sosiaalinen pääoma](http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/sosiaalinen-paaoma/?searchterm=sosiaalinen+pääoma)
- Smart board. i.a. viitattu 21.5.2010. <http://www.videotykki.fi/tuotteet/Smart%20Board%20680.htm>
- Seppänen-Järvelä, Riitta 2004. Prosessiarviointi kehittämisprosessissa, Opas käytäntöihin. Helsinki: Stakes.
- Vainio Sanna & Mirja Vuolle 2001, Erityisoppilaiden sosiaalinen integroituminen luokkayhteisöön. Erityispedagogiikan pro gradu – tutkielma. Erityispedagogiikan laitos, Jyväskylän yliopisto.
- Väyrynen, Sai. Miten opitaan elämään yhdessä? -Inklusion monet kasvot. Teoksessa Pentti, Murto; Aimo, Naukkarinen & Timo, Saloviitta (toim.) Inklusion haaste koululle, oikeus yhdessä oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1: Kirjastotoiminnan ilmoittautumislomake (yleisopetus)

Kirjastossa

On kivaa!

Ilmoittaudu/varaa paikkasi kirjastotoiminnasta.

Toiminnan kesto n. ½ tuntia/kerta

MAANANTAI 15.3.10 Kirjaston sisutuksen tekoa

klo 10.15 (kankaan värjäystä)

Max. yksi luokka

PERJANTAI 19.3.10 Kirjaston sisustuksen tekoa

klo 10.15 (kankaan värjäystä)

Max. yksi luokka

MAANANTAI 22.3.10 JA ”Kolme pukkia”-satu ja sen työstöä

PERJANTAI 26.3.10

klo 10.15

Max. yksi luokka

(Huomio, sama luokka molemmilla kerroilla)

MAANANTAI 12.4.10 klo 10.15 Lempikuvakirjaesittely

Max. neljä esittelijää

Yleisönä max. 25 henkeä

PERJANTAI 16.4.10 Lempikirjaesittely lukutaitoisille

Klo 10.15

Max. neljä esittelijää

Yleisönä max. 25 henkeä

MAANANTAI 19.4.10 Lukemis-/ kirjastoräppi

Klo 10.15

Max. yksi luokka

Vastaan mielelläni esille tulleisiin kysymyksiin.

HANNA

Liite 2: Kirjastotoiminnan ilmoittautumislomake (pienryhmäopetus)

Kirjastossa

On kivaa!

Ilmoittaudu/varaa paikkasi kirjastotoiminnasta.

MAANANTAI 15.3.10 Kirjaston sohvatyynyjen tekoa

klo 10.15 (kankaan värjäystä)

Max. yksi luokka

PERJANTAI 19.3.10 Kirjaston sohvatyynyjen tekoa

klo 10.15 (kankaan värjäystä)

Max. yksi luokka

MAANANTAI 22.3.10 "Kolme pukkia"-satu ja sen työstöä

JA PERJANTAI 26.3.10 klo 10.15

Max. kaksi luokkaa

(Huomio, samat luokat molemmilla kerroilla)

MAANANTAI 12.4.10 Lempikuvakirjaesittely**Klo 10.15****Max. kaksi esittelijää**

Yleisönä max. kaksi luokkaa

PERJANTAI 16.4.10 Lempikirjaesittely (lukutaitoisille)**Klo 10.15****Max. kaksi esittelijää**

Yleisönä max. yksi luokka

MAANANTAI 19.4.10 Lukemis-/kirjastoräppi**Klo 10.15****Max.yksi luokka**

Vastaa mielellään esille tulleisiin kysymyksiin.**HANNA**

Liite 3: Jatkoilmoittautumislomake (yleisopetus)

Kirjastossa

On kivaa!

Ilmoittaudu/varaa paikkasi kirjastotoiminnasta.

Toiminta aina klo 10.15

MAANANTAI 3.5.10 Tehdään yhteinen hullukurinen tarina: ”Mussalon koulussa tapahtuu”

PERJANTAI 7.5.10

Tarinan teko jatkuu...

MAANANTAI 10.5.10

Ryhmätyöskentelyjä; tarinan kuvitusta,

yksi(sama)luokka: _____

MAANANTAI 17.5.10 Riimittelyä ja loruttelua ryhmissä

yksi luokka _____

PERJANTAI 21.5.10 Ryhmissä isot lukevat satuja pienemmille

yksi luokka_____

MAANANTAI 24.5.10 Kirjastorunot

yksi luokka_____

Liite 4: Jatkoilmoittautumislomake (pienryhmäopetus)

Kirjastossa On kivaa!

Ilmoittaudu/varaa paikkasi kirjastotoiminnasta.

Toiminta aina klo 10.15

MAANANTAI 3.5.10

Yhteinen hullukurinen tarina: ”Mussalon koulussa tapahtuu”

PERJANTAI 7.5.10

Tarinan teko jatkuu...

MAANANTAI 10.5.10

Ryhmätyöskentelyjä; tarinan kuvitusta, kirjastorunojen tekoa

Yksi (sama)luokka: _____

MAANANTAI 17.5.10

Riimittelyä ja loruttelua ryhmissä

Max. kaksi luokkaa _____

PERJANTAI 21.5.10 Ryhmissä isot lukevat satuja pienemmille

Max. kaksi luokkaa_____

MAANANTAI 24.5.10 Kirjastorunojen tekoa

Max. yksi luokka_____

Liite 5: Kirjastoräppi

KIRJASTORÄPPI

Huomaat kirjastossa meillä on kirja tuolla, kirja tuolla, kirja tuolla, joka puolla, joka puolla. Löytyy myös sohvatyynyt, jossa on kirjaimia, kirjaimia, kirjaimia, kirjaimia

Kertosäe:

KIRJASTOSSA AINA ON LUPA LUKEA,

VAIKKA LIPPALAKKI PÄÄHÄN PUKEA

LIPPALAKKI PÄÄSSÄ KIRJOJA LUKEA.

***AINAKIN SILLOIN KUN JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ,
JENGI RÄPPÄÄ...***

KIRJASTOSSA ON KIVAA NIIN

TULETKO SÄ MUKAAN BILEISIIN?

Kirjasto on uusi ja iso paikka jossa, kirjoja on siellä, täällä ja tossa.

NO, MISSÄ?

SIELLÄ! TÄÄLLÄ! TOSSA!

Kertosäe x2

Liite 6: Hullunkurinen tarina

Hauska tarina Mussalon koulussa

Siivooja pelaa ATK-luokassa Runescapea, ja etsii pelistä aarrearkkua. Kimaltava aarrearkku löytyi, sieltä tuli esiin mustekala, joka kertoi missä oikea aarrearkku on. Mustekala oli siis väärässä aarrearkussa. Oikea aarrearkku löytyi WC-pöntöstä, eikä se mikään aarrearkku ollutkaan, vaan ämpäri.

Paksu siivooja löysi siis aarrearkun vessanpöntöstä, ja paikalle tuli litteä poliisi. Poliisi löi siivooja karttakepillä näpeille, koska siivooja oli tehnyt rikoksen. (tiputtanut vessanpönttövetä täynnä olevan ämpärin poliisin päähän)

Poliisi oli tehnyt koulun läpinäkyvästä kirjastosta vankilan ja vei siivoojan sinne. Siivooja näkee pilkullisen Juhan kävelevän käytävällä kengurun kanssa. Juhan kanssa kulkiessaan kenguru soittaa sähkökitaraa. Juha ja kenguru ovat menossa vapauttamaan vangittua siivoojaa.

Siivooja vapauttaessaan Juhasta paljastuu uusi piirre, hän onkin stuntmies. Aina herätyskellon soidessa Juhasta tulee stuntmies. Kengurun taskussa olevan herätyskellon soiminen aktivoi Juhassa halun olla tiukka stuntmies. Juhalle tulee kamala tarve mennä hikiselle stadionille hyppäämään benji:tä, ja onneksi kengurun taskusta löytyy myös hyppyyn tarvittava nosturi.

Ahkera Anja tulee stadionille kieltämään benji-hypyn, niin kuin hän kieltää kaiken muunkin. Anja vetää Juhan viisaasta korvasta kuvisluokkaan. Anja haluaa kertoa Juhalle, että hänellä on hirveä pula kilisevistä viivoittimista, siksi hänet pitää viedä kuvisluokkaan. Juha kertoo Anjalle, että kaikki koulun viivoittimet korvataan kuviosahoilla ensi vuonna. Anja ja Juha jäävät kuvisluokkaan kokeilemaan raidallinen kuviosahojen toimimista viivoittimena.

Anja lähtee pois kuvaamataidon luokasta, ja huomaa ruokalassa missin heilumassa maukuvan matematiikan kirjan kanssa. Juha joutui jäämään kuvisluokkaan, koska Anja satoi hänet musta-valkoisella narulla katossa olevaan koukkuun. Yhtäkkiä poliisi tulee

hakemaan iljettävän missin pois ruokalista, koska missi on varastanut koulun varastosta matematiikan kirjan. Missi viedään kirjastoon ohueeseen vankilaan.

Vahtimestari menee ruokalaan, ja ottaa ruokalista mukaansa vastuuntuntoisen suolakurkun. Vahtimestari meni salaa vessaan syömään suolakurkkua. Poliisi huomasi kuitenkin vahtimestarin toimet ja kun vahtimestari tuli ulos vessasta, poliisi vei hänet kirjastoon vankilaan, sillä ruokalista ruuan ulos vieminen on kiellettyä.

Presidentti on käynyt liikuntahallilla aamujumpassa, ja tulee sen jälkeen hänellä oli sovittu tapaaminen Juhan kanssa. Yhtäkkiä kumisen presidentin puhelimeen tulee tekstiviesti Juhalta. Juha kertoo, että Anja on sitonut hänet kattoon kiinni, ja pyytää pikaista pelastusta. Presidentti ottaa taskustaan kuumat aurinkolasit, rikkoo ne, ja rikkinäisellä linssillä katkaisee katossa roikkuvan köyden. Juha on vapaana.

Juhan kenguru on käynyt kertomassa pikaiselle keittäjälle, että presidentti on pelastanut Juhan kuvisluokasta. Keittäjä kertoo, että kaikki koulun ruuat ovat loppu. Keittäjä, presidentti, Juha, kenguru, siivooja ja Anja lähtivät vinoon pommisuojaan, koska pommisuoja piti olla koulun vararuokavarasto. Pommisuoja ei ollutkaan kuin pelkkiä makeita haarukoita, koska poliisi oli jo aiemmin syöttänyt omille karvaille vangeilleen kaikki ruuat. Presidentti erottaa poliisin virastaan virkavirheen vuoksi.

Juha ja kenguru löytävät oikean Anjan sidottuna kosteaan pikkusaliin kun he olivat menossa valmistelemaan seuraavan aamun aamunavausta. Presidentin vartijat nappaavat parrakkaan Vale-Anjan ja vievät hänet oikeaan vankilaan. Lopuksi paljastuu, että kenguru ei olekaan kenguru, vaan koulun entinen löysä rehtori Erkki, joka vielä eläkepäivillään on halunnut toimia koulun hyväksi.

Liite 7: Hullunkurisen tarinan käsikirjoitus

Mussalon koulussa tapahtuu...

ALKUÄÄNI

Kertoja : Nyt esitämme teille arvoisa yleisö hullunkurisen tarinan otsikolla Mussalon koulussa tapahtuu. Tarinan ovat keksineet kaikessa hullunkurisuudessaan 5c:n ja 3b:n oppilaat yhteistuumin ja hauskaa pitäen. Haluamme painottaa hullunkurisuutta ja kertoa, että mustekalat eivät osaa puhua. Myöskin haluamme muistuttaa, että tarina ei perustu todellisiin tapahtumiin, vaikka välillä ehkä sellaisen käsityksen saakin. Eihän kenelläkään vain ole mukana herätyskelloa, kun Juhakin on paikalla?

ATK-LUOKKA-KYLTTI + KYLTTIÄÄNI

(Siivooja pelaa ATK-luokassa, pelaamisen ääniä)

Siivooja: ”Missä se aarrearkku on?”

(Kimaltava aarrearkku löytyi, sieltä tuli mustekala)

Mustekalan ääni: Eihän tämä ole oikea aarrearkku, oikea on luokan vieressä olevassa vessassa. Mene etsimään sieltä, siivooja hyvä.

(Oikea aarrearkku löytyi WC-pöntöstä, eikä se mikään aarrearkku ollutkaan, vaan ämpäri.)

Siivooja: ”Mikäs aarrearkku tämä muka on?”

(Paikalle tulee poliisi, siivooja säikähtää häntä ja kaataa vedet poliisin päälle ämpäristä.)

Poliisi: Hyi, sinua, nyt joudut vankilaan! (Poliisi lyö siivoojaa karttakepillä näpeille (ÄÄNI) ja vie hänet kirjastossa sijaitsevaan vankilaan)

(Pilkullinen Juha kävelee käytävällä kengurun kanssa. Kenguru, soittaa kitaraa, KITARAN ÄÄNI ja POMPPIMISÄÄNI)

Juha: ”Siivooja on laitettu vankilaan, vapautetaan hänet”

Kenguru: ”Näin tehdään, Juha!”

Kertoja: Siivoojaa vapauttaessaan Juhasta paljastuu uusi piirre, hän onkin stuntmies. Aina herätyskellon soidessa (HERÄTYSKELLON ÄÄNI) Juhasta tulee stuntmies. Kengurun taskussa olevan herätyskellon soiminen (HERÄTYSKELLON ÄÄNI)aktivoi Juhassa halun olla siis tiukka stuntmies.”

Juha: ”Nyt on päästävä hikiselle stadionille hyppäämään benji:tä. Tule mukaan kenguru.”

(siirtyvät stadionille, POMPPIMISÄÄNI)

STADION-KYLTTI + KYLTTIÄÄNI

(Juha raapii päätään, RAPSUTUSÄÄNI) **Juha: ”Mistä nyt nosturi tähän hätään, hyppäämään on päästävä.”**

(Kenguru kaivaa taskuaan) **Kenguru: ”Älähän nyt tikkuja sormiisi kuopsuta, kyllä tämä tästä...”**

Kertoja: ”Mitäpä ei kengurun taskussa kasvaisi...” (Kenguru nostaa ”nosturin”, ÄÄNI)

KYLTTI: tässä kuuluisi olla nosturi + KYLTTIÄÄNI

(Anja tulee stadionille)**Anja: ” Kuulkaas, kuulkaas, ei täällä saa hypätä benji:tä, se on kielletty, niin kuin kaikki muukin.**

”Juha:” Niin kai sitten...” (Anja vetää Juhan korvasta kuvisluokkaan ja Juha valittaa, mutta Anja juttelee matkalla.)

(Anja heiluttelee viivoitinta, KILINÄ-ÄÄNI) **Anja: ”Nyt on kuule ongelma, suuri ongelma. Kaikki viivoittimet ovat hävinneet tai kadonneet tai muuten vain varastettu. Kilisevistä viivoittimista on hirvittävä pula.”**

KUVISLUOKKA-KYLTTI + KYLTTIÄÄNI

Juha: ”Minulla on idea, joka on hautunut mielessäni jo pitkään. Korvataan viivoittimet kuviosahoilla.

Anja: ”No, kokeillaan miten ne toimisivat” (Testailevat kuviosahoja viivoittimina)

Kertoja: Näyttää siltä, että kuviosahoja tosissaan voi käyttää myös viivoittimina. Ensimmäisenä Suomessa Mussalon koulussa näin tullaan tekemäänkin. Tähän kohtaan täytyy sanoa, että WAU!

(Anja sitoo Juhan musta-valkoisella narulla katossa olevaan koukkuun.)

Kertoja: Juhalle jäi tässä kohdin epäselväksi, niin kuin varmaan teillekin yleisö, että miksi Juha joutui koukutetuksi, sitä ei ehditä tässä kohden miettimään, vaan mennään seuraavaan tapahtumapaikkaan, joka on koulun ruokala.”

RUOKALAKYLTTI + KYLTTIÄÄNI

(Ruokalassa missi heiluu maukuvan matematiikan kirjan kanssa, MAUKUMIS-ÄÄNI)

(Polisi saapuu paikalle) **Poliisi:** Kuulkas nyt kaunotar, tässä koulussa ei myöskään missit saa varastaa maukuvia matematiikan kirjoja . Nyt joudut vankilaan.” (Poliisi vie missin pois ruokalasta)

(Vahtimestari tulee ruokalaan ja vilkuilee ympärilleen) **Vahtimestari:** ”Nyt kun kukaan ei näe, niin minä tuosta nappaan yhden vastuuntuntoisen suolakurkun ja menen syömään sen vessaan.” (Vahtimestari ottaa mukaansa suolakurkun ja menee vessaan sen syömään, SYÖMISÄÄNIÄ).

Kertoja: ” Poliisi huomasi kaikessa kiireessään ja työn touhussa vahtimestarin toimet ja pääsi yllättämään vahtimestarin kun vahtimestari tuli ulos vessasta.

Poliisi:” Kuules vaksi, on rikos viedä ruokaa pois ruokalasta ja varsinkin syödä sitä vessassa! Joudut vankilaan ja heti!”.

Kertoja: ”Tarinaanhan liittyy myös Presidentti, koska on kyse hullunkurisesta tarinasta. Presidentti on käynyt liikuntahallilla aamujumpassa, ja tulee sen jälkeen koululle, koska hänellä on sovittu tapaaminen Juhan kanssa. Juha on hänen vanha tuttunsa.

Presidentti: Oi, minun kumisen puhelimeni soi (PUHELIMEN TEKSTIViestiÄÄNI), ei tulikin vain tekstari. (näprää puhelinta)”OOH, ystäväni, vanha kamu Juha on pulassa. Anja on sitonut hänet kuvaamataidon luokkaan. Nyt pojat mennään.”

KUVISLUOKKA-KYLTTI + KYLTTIÄÄNI

Kertoja: ”Presidentiltämme ei kekseliäisyyttä puutu. Hän ratkoo köyden taskustaan ottamalla kuumilla aurinkolaseilla. On muuten tädillä terävät aurinkolasit. (NARUN KATKEAMISÄÄNI/JUHAN PUTOAMISÄÄNI)Juha on vapaana, se on tarinan kannalta pääasia, sillä Juhalla on vielä repliikkejä lopputarinassa.” (Kenguru seuraa tilannetta)

(kenguru pomppii ruokalaan keittäjän luo. POMPPIMISÄÄNI)

RUOKALA-KYLTTI + KYLTTIÄÄNI

Kenguru: ”Presidentti on koulussamme ja hän juuri pelasti Juhan kuvaamataidon luokasta, jonne Anja oli hänet köyttänyt.”

Keittäjä: ”Minua ei se asia kiinnosta, kun kaikki ruoka on koulustamme loppu! Hei, nyt muistinkin, että pommisuojaassa on meidän hätäruokavarasto. Mennään sieltä hakemaan ruokaa.” Muut myöntelevät

(Keittäjä, presidentti, Juha, kenguru POMPPIMISÄÄNI, siivooja ja Anja lähtevät pommisuojaan)

POMMISUOJA-KYLTTI + KYLTTIÄÄNI

Kertoja: ”Kuinkas sitten kävikään? Pommisuojaassa ei ollutkaan kuin pelkkiä makeita haarukoita, koska poliisi oli jo aiemmin syöttänyt omille karvaille vangeilleen kaikki ruuat.

Presidentti : Minun pitää erottaa sinut poliisin virasta virkavirheen vuoksi, hyvästi. (Poliisi poistuu paikalta apeana, olkapäät lypsyssä)

Juha: Nyt meidän on kuitenkin lähdettävä valmistelevaan huomista aamunavausta pikusaliin. Tule kenguru!”

Kenguru: ”Jep!” (POMPPIMISÄÄNI)

(Juha ja kenguru löytävät oikean Anjan sidottuna kosteaan pikkusaliin.)**Juha: ”Mitä sinä täällä teet? Vastahan me nähtiin pommisuoja.”**

Anja: ”En se ollut minä, vaan Vale-Anja.”

(Presidentin vartijat nappaavat parrakkaan Vale-Anjan) **Presidentti: ”Viekkää hänet vankilaan!”**

Kertoja: ” Lopuksi paljastuu vielä, että kenguru ei olekaan kenguru, siis oikea kenguru, vaan koulun entinen löysä rehtori Erkki (PALJASTUSÄÄNI), joka vielä eläkepäivillään on halunnut toimia koulun hyväksi.

Liite 8: Kirjastorunot

Kirjastoon on kiva tulla,

vaikka siellä ei haise pulla.

Kirjastossa saa lukea,

mutta siellä ei kannata vauvanvaatteita pukea.

Kirjasto ei sula,

vaikka onkin pula.

Hiljaa hiiri se lukee kirjaa,

fantasiaa, seikkailua, kaikki sille kelpaa.

Paksu raksutraktori hyrrää,

hiiri se vain multaa myllää ja kärrää.

Ruukkuja laittaa kärryyn.

Sitten tuli loppu ja hiirelle tuli hoppu.

Kirjastossa on aina mukavaa,
sohvatyynyille saattaa nukahtaa.

Riehua ei siellä saa,
vaikka joskus haluaa.

Kirjaston hoitaja oli ennen Anja,
eikä mikään Tanja.

Jonkun kirjastoa täytyy hoitaa,
jotta se on siisti, kun aamu koittaa.

Kirjaimista syntyy kirjainlaulu,
siinä täyttyy koko taulu. E, T, J, I, T, T ja M,
siitä tulee kirjainjono jännä.

Mennä voivat kirjaan aakkosten,
siitä minä sitten luen sen.

Kirjastossa on kirjoja monenlaisia,
hassuja, hupsuja, ohuita ja paksuja.
Ohuen kirjan kuvia katselen,
paksujen kirjojen kirjaimia lueskelen.

Kauniita kuvia on monenlaisia,
hienoja taiteellisia ja satumaisia.

Liite 9: Palautelomake

Kirjastotoiminta

Mitä ajatuksia KIRJASTO toimintapaikkana herättää?

Onko kevään aikana toteutettu kirjastotoiminta jatkunut jollakin tavalla arjessa? (jos on, niin miten?) OSALLISTUNEET VASTAAVAT

Minkälainen ryhmä toimisi parhaiten kirjastotoiminnassa?

(mm. lukumäärä, ikäjakama, yleispuolen- ja pienryhmäläisten osallistuminen)

Onko sinun mielestäsi kevään kirjastotoiminnalla ollut vaikutusta yhteisöllisyyden lisääntymiseen koulussamme?

Miten yhteisöllisyys näkyy/ei näy koulumme arjessa?

Minkälainen kirjastotoiminta olisi jatkossa antoisaa?

Kirjaa tähän muita ajatuksiasi kirjastotoiminnasta tai yhteisöllisyyttä lisäävästä toiminnasta (positiivisia, kehitettäviä)

Kiitos palautteesta.

Hanna

Liite 10: Mussalon koulun lehden kirjoitus kirjastotoiminnasta.

Kirjastossa on kivaa!

Kevään aikana kirjastossa puuhattiin kaikenlaista projektin ”Kirjastossa on kivaa” toimesta. Toiminta oli arjessa tapahtuvia pieniä hetkiä, joissa yleisopetuksen ja pienryhmien luokat kohtasivat. Osallistujat olivat innokkaita ja yhdessä tekeminen oli luontevaa, vaikka kaikki eivät olleetkaan tuttuja ennestään toisilleen. Yhdessä koettiin ihania elämyksiä ja oivalluksia, hymyt olivat herkässä monessa toimintahetkessä.

Kirjastossa kevään aikana luettiin ja laulettiin ja esitettiin ”Kolme pukkia” - satua. Esiteltiin kirjoja, räpättiin kirjasto-räppiä, tehtiin hullunkurista ”Mussalon koulussa tapahtuu” - tarinaa, riimiteltiin, loruiltiin, luettiin satuja ja tehtiin kirjastoaiheisia runoja.

Kirjastoräppi

Huomaat kirjastossa meillä on kirja tuolla,

kirja tuolla, kirja tuolla,

joka puolla, joka puolla.

Löytyy myös sohvatyynyt, jossa on kirjaimia, kirjaimia, kirjaimia, kirjaimia.

KIRJASTOSSA AINA ON LUPA LUKEA,

VAIKKA LIPPALAKKI PÄÄHÄN PUKEA

LIPPALAKKI PÄÄSSÄ KIRJOJA LUKEA.

AINAKIN SILLOIN KUN JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ...

KIRJASTOSSA ON KIVAA NIIN,

TULETKO SÄ MUKAAN BILEISIIN?

Kirjasto on uusi ja iso paikka jossa

kirjoja on siellä, täällä ja tossa

NO, MISSÄ?

SIELLÄ! TÄÄLLÄ! TOSSA!

KIRJASTOSSA AINA ON LUPA LUKEA,

VAIKKA LIPPALAKKI PÄÄHÄN PUKEA

LIPPALAKKI PÄÄSSÄ KIRJOJA LUKEA

AINAKIN SILLOIN KUN JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ, JENGI RÄPPÄÄ...

KIRJASTOSSA ON KIVAA NIIN,

TULETKO SÄ MUKAAN BILEISIIN?

Kirjasto on saanut projektin toimesta uudenlaista sisustusta. Sisustuksen tekemiseen ovat osallistuneet hyvin monet koulun oppilaista. Kankaita värjättiin yhdessä, niitä kuvioitiin ja ommeltiin. Nyt meillä onkin uusia tyynyjä, uudet paneeliverhot, pöytäliinoja ja juliste kirjastossamme kaikkien ilona. Kiitos vielä kaikille tekijöille!